

Observatorul

REVISTĂ DOCUMENTARĂ
CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOASĂ.

CUPRINSUL:

ARTICOLE DE FOND

- Realism roman — Cădoreanu
— O conferință din Capitală — Dr Ioan Georgescu

NUVELĂ

- O fecioară creștină și Nero — Dr. A. Fântânar

FILOLOGIE

- Istoria lingvisticei generale — Dr. C. Pavel

SOCIOLOGIE

- „Magna Chartă“ muncitorilor — Dr. N^o Flueraș

BULETIN LITERAR

- Memoriile lui Bülow — Dr. I. S.
— Gott in Frankreich

ISTORIE ȘI ARTE

- Catacombe romane — Dr. Zadori-Rusu
— Don Bosco — I. C.

FIGURI REPREZENTATIVE

- Alex. Papiu-Ilerian — Dr. E. Elefterescu

POEZIE

- Psalm — D. Nanu
— Dă-mi fulgere — Lyan Soare

CĂRȚI ȘI REVISTE

- De ale Noastre — trio
București — Iași — Cluj

STATISTICĂ

- Parlamentari de ales și județele — E. M.

Redacția și Administrația: Beiuș, Jud. Bihor.

Abonamentul: 200 Lei pe an. Un exemplar 25 Lei.

Citiri valoroase pentru Intelectuali și tineret.

Sub titlul general „*Biblioteca pentru clasa cultă*”, savantul artist și teologul poet Dr. Alex. Nicolescu, episcopul Lugojului ne-a dat deja 6 broșure (format mare în-8 frumos și chiar elegant tiparite) de o excepțională valoare.

Le recomandăm tuturor chiar și pentru vacanță. Spre orientarea cititorilor le-aș împărți în două serii felurite de deosebit interes și profit:

A. Seria științifico-poetică No. 1, 3 și 5

No 1. *Dumnezeu în Natură* - lei 20

No 3. *Natura* -

No 5. *Paserile* - lei 15

B. Seria istorico-religioasă. No 2, 4 și 6.

No 5. *Din trecutul Bisericii răsăritene, cu reflexii la timpul de față* - lei 25

No 4. *Papii și opera lor (în toată amploarea ei)* - lei 50

No 6. *Biserica unită în cadrul Bisericii catolice universale* - lei 15

Aproape toți cititorii vor face adevărate „descoperiri” și probabil mai mult încă în seria istorico-religioasă.

Despre seria științifico-poetică repetăm ce spunea un devotat colaborator al nostru după o citire cu elevii lui, în timp de plimbare, a delicioasei broșure „*Paserile*”:

Aș vrea să fiu estetic ca *Ruskin*, să am condeiul lui *Odobescu* sau penelul lui *Grigorescu*, pentru ca să caracteriz (în cartea de față) fericita imbinare de știință și de artă, de idei exacte și de sentimente delicate și artistic exprimate, de observări concrete și modeste câte odată, cu înaltul spirit de înțelepciune și contemplare, în fața frumuseților naturii, cum îl avea un s. *Francisc*, când exprimă din adâncul sufletului, entuz asinul său în „*Imn Soarelui*”

De altfel eminentul autor ne-a obicinuit de mult la acel ton totodată științific, estetic și înălțător cu celelalte operi ale sale. Dacă admirăm atâta poezia științei sale este pentru că scrisul său e expresiunea unui suflet inimos de artist desăvârșit.

Apare acum Nr. 6: *Bibl. populară A G R U*

Răul din Lume Tâlc de: I. Agărbiceanu.

OBSERVATORUL

REVISTĂ DOCUMENTARĂ CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOASĂ.

<p>Abonamentul :</p> <hr/> <p>Annual 200 Lei.</p>	<p>Redactor responsabil :</p> <p>IOAN TEIUȘAN profesor.</p>	<p>Redacția și Administrația :</p> <p>BEIUȘ jud. Bihor. Piața Dr. Ciordaș No. 7.</p>
--	--	---

Realism roman.

Iată deja 40 de ani de când un mare arhieru, care fu și poet și filosof, a publicat la începutul frământărilor sociale hrisovul muncitorilor creștini, stabilind raporturile dintre capital și muncă. În a 40-a aniversare a enciclicei „Rerum Novarum”, succesorul, pe tronul papilor, al lui Leo XIII, la rândul său și-a ridicat glasul în aceași chestiune arzătoare.

Ziarele din capitală n'au lăsat să cadă în pustie cuvintele Papii Piu al XI, și cu toate preocupările actuale din politică își fac cinste, reliefând acest gest de realism pontifical.

„O enciclică papală distribuită pelerinilor adunați din toate unghiurile lumii, cercetează legăturile dintre capital și muncă cerând oamenilor de bună învoire o mai dreaptă împărțire a vorbelor și a câștigurilor, pentru trep-tata ușurare a proletarilor de pretutindeni”.

D. Pamfil Șeicăr în „Cvrentul” din 19 Mai o comentează destul de real cu toate afirmațiunile care denotă o lipsă de informații cam ciudată din partea unui publicist destul de bine informat de obicei. Să se spună d. p. că iată „un limbaj neobișnuit pe buzele magistratului divin (sic!) înălțat în tronul Romei pontificale”, e dovadă că publicistul nu cunoaște de loc, sau nu-și aduce aminte de enciclica „Rerum Novarum” la care se referă Piu al XI, nici nu s'a avântat în numeroasele acte ale pontificelui actualminte domnind, care apare ca cel mai realist dintre autorii de enciclice.

Apoi, că „graiul papal rostește pasagii de economie politică smălțuită cu expresiuni de manifest social- aproape so-

cialist", nu se poate spune decât dacă s'a trecut în vedere sfârșitul comunicării pontificale adresată la patronii și muncitorii adunați în curtea sf. Damase.

Altfel Dl. Pamfil Șeicar raționează destul de just când zice :

„In tumultul acestor trapeziți coboară astăzi cuvântul apostolic amin-tind oamenilor că au de salvat în viață anumite datini spirituale, și câte-va țeluri morale de împlinit înainte de moarte. In stea concurenței econo-mice, un glas dominator vine să amintească seninele porunci ale altarului. Nu este posibil ca situația materială să nu provoace, mai curând sau mai târziu, o revoltă a vechilor valori spirituale sugrumate și ultragiate : este cu neputință ca omenirea să se lase cu atâta docilă unanimitate robi-tă de aristocrația oamenilor de afaceri. Concepțiunile superioare despre fe-ricire, filosofia generală a omului, trebuie să aibă și ele un cuvânt de ros-tit, în dezbaterea problemelor fundamentale ale civilizației. . .

Imbarcați în lotca fără vâsle a capitalismului financiar, și permanent răsuciți din vârtejuri, ne-am stabilit activitățile spirituale la un nivel medi-ocru - fără a ne da seama că distrugem din sufletul nouilor generații ori-ce principiu de unitate și de propășire marală. Pentru a stabili supremația tradiționalelor valori morale ale bisericii, un vicar pontifical este astfel con-strâns să-și consacre o enciclică problemelor de salariu, de distribuire a profitului, și de organizare a muncii economice.

Vaticanul dă aci o dovadă de realism.

Nu e tocmai lipsit de înțelepciune să se studieze enci-clica pontificală sub acest aspect de realism, dacă înțelegem sub cuvântul acela conformitatea ideologiei pontificale cu rea-litatea umană spirituală și materială. Vorba filosofului, dar plină de înțelepciune desăvârșită deoarece cel mai mare re-proș pe care-l putem face la adresa unei ideologii este de a fi ireală, și de a cădea în utopie. Departe de a fi ireală și utopică, filosofia creștină bazată pe principii eterne, primite dela Acela care-l'a făcut pe om, spirit și trup, nu poate decât să dea problemelor umane cea mai potrivită deslegare, ținând seama mai întâiu de compoziția individului, spirit și trup, mul-țumindu-l în toate privințele ; apoi de compoziția internă a so-cietății, și ea creațiunea Aceluia care-l-a hărăzit pe om de darul de sociabilitate. Afară deci de descoperirea dumnezească am putea spune că acela va ști să se pronunțe conform rea-lității umane, care va ști, de alifel prin orice mijloc, să pă-trundă esența omului. .

Apoi dacă, pe lângă principiile de o adâncă înțelepciune umană, - știm că Biserica catolică a adoptat botezându-le prin Sfântul Toma de Aquino, depozitul neperitor al filosofiei antice, adunat din secole în secole - dacă adăugăm și principiile transmise prin descoperire, tot în funcțiunea omului (păcatul strămoșesc, rescumpărarea, slăbiciunea și măreția omului) nu e mirare dacă acea constituție care, din capul locului, este încredințată cu păstrarea și explicarea acestor adevăruri, e singură care poate da, în privința oricărei probleme umane, cuvântul hotărîtor și definitiv. De aceea îl și dă. Ferice de societatea care-l va asculta și pune în praxă.

Căci, progresul, fără acest element spiritual, a și dat faliment. Aceasta se poate observa ușor, la un popor în care putem spune, fără ezitare, că civilizația materială a atins în ziua de astăzi cel mai mare grad: America de Nord.

Urișa ei înaintare spre civilizație mecanică, fără ca să înainteze deopotrivă civilizația spirituală, a produs un hiatus înspăimântător. O încercare de cumpătare trupească impusă dinafară, a dat greș și pe ogorul artificial al prohibiționismului a înflorit un libertinism și o imoralitate uriașă în felul lui Capone. Hyperindividualismul anglo-saxon l'a otrăvit pe om, a distrus familia, a prefăcut așezământul uman într-o casă de desfrâu, o văgăună de tâlhari. Spiritualitatea americană se întrupează în Tom Mix, eroul unor filme absurde și simpliste. Iară aportul american în rezolvarea chestiunii sociale ne face să revenim la vremurile antice când oamenii se înrolau în două clase sociale dușmane, omul liber și sclavul.

Dar cum rezolvă chestiunea socială reprezentantul spiritualității creștine, soluția o dăm în câteva propoziții:

- 1) Dreptul de proprietate are un caracter tot odată individual și social.
- 2) Regimul economic are lipsă de reorganizare ca să poată asigura o renumerare mai dreaptă și justă a muncii.
- 3) Proletariatul nu poate fi condiția normală și durabilă pentru cea mai mare parte a omenirii.
- 4) Salarul unui muncitor onest, chiar însurat, trebuie să-i permită să-și amelioreze condiția.

5) O sinceră colaborare între diferitele funcțiuni și profesii trebuie să înlocuiască lupta între clase.

6) Regimul economic modern în sine nu e rău, însă se denunță deformațiunile și abuzurile, în deosebi despotismul asupritor concentrat în câteva mâini.

7) Remediul oferit de socialism este mai primejdios decât răul însuși.

8) Cu toate că catolicii se întâlnesc cu socialiștii în unele revendicări, catolicii au o concepție fundamentală despre societate, care deloc nu se potrivește cu cea a socialiștilor.- Nime nu poate fi bun catolic și totodată pur socialist.

9) Biserica catolică nu cunoaște alt remediu pentru a restaura societatea decât predicarea sinceră a *dreptății și dragostei* față de aproapele.

Realism roman, realism adevărat: deoarece e bazat pe o studiere adâncită a personalității umane, rezultatul a 20 de veacuri de idealism creștin frământând aluatul omenesc și social. Contrapoba s'a făcut: Moscova și New-york (cf. Paul Morand).- Tot rămâne câștigată pentru experiență, vorba lui Hübler: în cerul istoriei, alt capitol, altă epopee s'a scris în cinstea Romei creștine: *Papalitatea și proletariatul.*

-Codreanu-

Vreți să fiți fericiți o clipă; răzbunați-vă. Vreți să fiți întotdeauna fericiți: iertați.

Lacordaire.

Misterele creștine dau o impresie de armonie, ca într-o *catedrală* în misterul (creștin) e o spărtură de umbră deschisă asupra luminei: nu el este *obscur ci noi*. Condiția noastră actuală este aceea care ne taie comunicarea directă cu el.

Sertillanges.

Dumnezeu ar fi zadarnic dacă n'ar fi absolut.

Sertillanges.

O conferință din București.¹⁾

SF. AUGUSTIN (430-1930).

Comemorările anului 1930.

Anul 1930 a fost anul comemorărilor. Mai rar an în care să se fi serbat atâtea centenare, ca în acesta. Franța poli-tică prăznuia centenarul cuceririi Tunisiei și Algeriei. Belgia, centenarul independenței sale politice. Germania, evacuarea Ruhrului. Ungaria, al nouălea (9-lea) centenar al morții Sf. Emeric, fiul protoregelui și creștinătorului lor: Sf. Ștefan ș. a. m. d. Creștinătatea Apusului, fără deosebire de neam și de limbă, serbează, însă, al 15-lea centenar al morții celui mai mare sf. părinte al ei: Augustin.

În cinstea lui, s'a ținut congresul euharistic internațional la *Cartagina* în Maiu a. c. În cinstea lui, s'a organizat grandioasa săptămână augustiniană la *Roma* în zilele dela 23 până la 30 Aprilie, cu colaborarea unor somități ca: Lépicier, cardinalul; Gilson, profesor la Sorbonne; Casamassa; Boyer; M. Grabmann; Sestilli; Jerome ș. a. - În cinstea lui, au avut loc (28. IX - 4 Oct. 1930) conferințe cu proiecții luminoase și pre-dici dimineața la catedrala de Westminster din Londra. - Pro-

¹⁾ Suntem bucuroși că putem pune, cei dintâi, sub ochii cetitorilor nostri, textul strălucitei conferințe ținute la „Asociația Catolicilor din București” la 14. XII. 1930, în sala *Tomis* de apreciatul nostru colaborator, Dr. Ioan Georgescu.

Ziarele din capitală au publicat o dare de seamă. De pildă, citim în ziarul „Dimineața” 17. XII-30 *conferința d-lui prof. I. Georgescu asupra Sf. Augustin...* „Timp de aproape o oră d-sa a arătat importanța universală a acestei mari figuri care interesează de o potrivă pe mireni ca și pe clerici, pe filosofi ca și pe teologi, pe poeți ca și pe prozatori, pe iubitorii de antichitate ca și pe cei mai avansați moderniști. În deosebi a fost bogată, interesantă, documentată și fascinantă expunerea vieții Sf. Augustin. D-sa are de altfel traduse în manuscris celebrele lui „Mărturisiri”.

vincia augustiniană din *Toscana* a publicat un mare concurs literar mondial cu premii speciale asupra unor subiecte deosebit de interesante și de actuale în legătură cu marele serbătorit. (Vezi aceste subiecte în număr de șase în „Observatorul”, Beiuș, No. 4-5-6, anul III [1930], p. 323/4). - La Pavia, în Italia, orașul care păstrează moaștele Sfântului, serbările au început la 4 Mai și s'au sfârșit abia de curând. A fost mișcătoare închinarea femeilor amintirii Sf. Monica, apoi pelerinajul a 400 de studenți, în frunte cu 40 de profesori universitari cari au venit din *Milano* să venereze aici rămășițele pământești ale celui mai universal geniu creștin. În *Viena*, societatea academică „Logos” a hotărât înființarea unei catedre speciale universitare, pentru adâncirea ideilor minunate ale doctorului harului ceresc.

Din această mare mișcare creștină, evident, nu putea să lipsească nici România. Călugării asumpționiști augustinieni, cari tipăresc la Beiuș o revistă culturală „Observatorul”, au închinat un număr întreg, de 150 de pagini, marelui lor patron ceresc, având, pe lângă colaboratori din țară, o mulțime de contribuții valoroase și din străinătate. Iar conducătorii acestei Asociații catolice s'au gândit, încă dela adunarea generală din Iunie, ca seria conferințelor în noul an de activitate trebuie s'o începem cu Sf. Augustin. Să-l comemorăm, deci, și noi cu tot sufletul, fiind și această comemorare o dovadă de catolicitate, adică de intrarea noastră în ritmul progresului creștin universal. S'o facem aceasta cu convingerea aceea înălțătoare pe care însuși Sf. Augustin o așează la temelie cultului sfinților, când scrie către Maniheul Faustus cele ce urmează: „Poporul creștin serbătorește amintirea martirilor cu evlavie sfântă, pentru a se îndemna să le urmeze pilda, pentru a se împărtăși de vredniciile lor și pentru a fi sprijiniți prin mijlocirile lor. Totuș nu înalță altare nici unui martir, nici chiar în capelele martirilor, decât numai Dumnezeuului martirilor. Care preot, când aduce sf. jertfă în lăcașurile, unde se odihnesc sf. moaște, zice: Noi îți aducem jertfă ție, Petre, Pavele sau Cipriane? Dimpotrivă, ceea ce se jertfește, se jertfește lui Dumnezeu, care încoronează pe martiri”

Părerii despre însemnătatea Sf. Augustin.

Fiind vorba de cultul martirilor și al sfinților, e bine să facem oarecari deosebiri îndată, dela început. Stelele nu sunt toate de o potrivă de luminoase. Tot așa, și sfinții. Unii sunt mai însemnați, alții mai puțin însemnați, după măsura sfințeniei lor, și a puterii de a îndemna și pe alții să le urmeze pilda.

Ei bine, din acest punct de vedere, între sfinții părinți ai Bisericii Apusene nu e nici unul care să se poată asemăna cu Augustin.

Iată, câteva mărturii clasice, în această privință:

Pe la 394, *Paulinus din Nola* scria tânărului preot din Hipona Africei aceste cuvinte:

„O, tu, adevărată sare a pământului, care dai gust sufletelor noastre și le aperi de putrețunea greșelilor lumii! O, tu, luminează curată, învrednicită de a fi așezată în sfeșnicul bisericii, care reverși departe peste cetățile catolice lumina bucuriei hrănită cu uleiul candelabrelor cu șapte brațe, tu risipești și ceața cea mai deasă a ereziilor și prin glasul cuvântului lămuritor, faci să lucească lumina adevărului din norii întunecului.“ -

În 427, starețul *Valentinus* din Hadrumentum trimitea bătrânului episcop al Hiponei următorul răspuns:

„Am primit cu mâini tremurătoare venerabila scrisoare și cartea Sfinției tale, și, ca altă dată fericitul Ilie când și-a acoperit fața în cort văzând proslăvirea Domnului, așa ne-am acoperit noi ochii uimiți.“

Dacă așa scriau despre Augustin contemporanii, putem bănui ce proporții legendare va lua cultul lui la urmași. *Eugippius*, autorul unor excerpte din lucrările Sf. Augustin, ne spune cu câtă desfătare a străbătut el grădina cea vastă plină de flori cerești a cărților sale, - iar *Cassiodorus*, fostul ministru al împăratului got *Theodoric*, călugărindu-se și întemeind mănăstirea *Vivarium* în *Scylacium* (*Brutium*, Italia de Sud) arată că și-a dat osteneala să canalizeze marea de gândiri a acestui sfânt, în legătură cu tâlcuirea psalmilor, în părăiașe lin murmurătoare.

Dar cei de astăzi?

Aproape toți recunosc în apariția lui o personalitate de aceeaș însemnătate covârșitoare ca și în Platon și Aristoteles. El unește în sine cele mai rare și mai alese daruri: fineța cugetării grecești cu spiritul practic roman, înflăcărea semitică a Punilor cu cumpătul, seninătatea, eleganța, măsura clasică a popoarelor mediteranene. Și, în particular: puterea creatoare elementară a lui *Tertullianus*, și știința bogată a lui *Origenes* cu spiritul eclesastic al lui *Cyprianus*; agerimea de delectician a lui *Aristoteles* cu avântul ideal și adâncă cugetare a lui *Platon*. E cel mai multilateral între toți părinții și scriitorii bisericеști. Discipline întregi teologice își au obârșia în scrierile lui.

Dar despre toate cu rost și cu socoteală, în cadrele restrânse ce ne stau la îndemână.

Viața Sf. Augustin.

S'a născut la 13 Noemvrie 354 în Tagaste (astăzi Suka-hras), un târgușor neînsemnat al Numidiei din Africa de Nord. Tatăl său, Patricius, fruntaș în numitul târgușor, a fost păgân toată viața. Numai înainte de moarte s'a creștinat, primind botezul (371). Mamă-sa, însă, Monica era creștină și model de virtute. Sufletul simțitor al băiatului a primit deci, din fragedă copilărie cele mai felurite și protivnice impresiuni. El însuși își povestește viața din leagăn și până la moartea mamei sale, în mișcătoarele sale „Mărturisiri”, care, după constatarea tuturor cunoscătorilor, e cea mai impresionantă autobiografie a literaturii universale. În aceasta vrea să înfățișeze, cum l-a adus harul lui Dumnezeu din noaptea rătăcirilor și a păcatelor, din sbuciumul îndoielilor și al desnădejzii, la lumina plină de fericire a adevărului. Întâmplările exterioare sunt abia schițate. Toată grija lui e să ne arate, dacă, în urma lor s'a apropiat ori s'a îndepărtat de Dumnezeu și, potrivit acestui fapt, singur hotărîtor, dă expresie bucuriei ori mâhnirii sale.

Din indemnul mamei sale, Augustin se face catecumen în tinerețe. Dar nu se botează. Amână botezul pentru mai târziu, când' se va creștina cu mai mult folos. Fiindcă întrecea la

invățătură cu mult pe toți tovarășii săi, familia vrea să-l facă retor. De aceea îl trimite mai departe să să cultive, întâiu în apropiata Madaura (371), pe urmă în capitala provinciei, la Carthagina. Aici, se incurcă cu o femeie, dela care are și un fiu cu numele Adeodatus (372). La vârstă de 19 ani (373), cește cartea lui Cicero *Hortensius*, care îl deșteaptă din beția plăcerilor ce îl amestisera cu totul, trezindu-i setea de adevăr. O singură împrejurare îi turbura plăcerea ce a simțit la cetirea ei și anume că nu se găsia acolo și numele lui Christos. Odată cu laptele vieții supsesse el și numele acesta sfânt, pentru care avea o cinste deosebită. Totuș lectura Sf. Scripturi îi repugnă din pricina limbii și a stilului așa de puțin îngrijite. Pentru înțelegerea cuprinsului ei sublim încă nu era pregătit.

În 374 se face Maniheu, amăgit la această sectă de făgăduințele deșarte ale unora că acolo va găsi adevărul depălin, fără ca să fie nevoit a-și smeri trufia minții, ca în fața tainelor bisericeii. Într'aceea devine profesor.

Mai întâiu ~~U~~predă gramatica în Tagaste. Caută apoi un cerc de activitate mai larg în *Carthagina*. Lecțiile lui sunt primite cu aplause. Ambiția lui seceră multe triumfuri. Participă la concursuri poetice și avu mulțumirea să-și vadă capul împodobit cu coroană de lauri, primită chiar din mâinile proconsulului provinciei. Dar îndoiala, neliniștea îi rodea sufletul. Studiul astronomiei l-a convins de rătăcirile Maniheilor. Imoralitatea „aleșilor“ lor i-a inspirat scârbă. Prietenii îl mângăiau, însă, că în curând o să sosească în localitate episcopul maniheu *Faustus* din Mileve (*Milevitanus*) care trecea înaintea alor săi drept un oracol. Când însă sosi în Carthagina la 383 acest *Faustus*, și Augustin a stat de vorbă mai multă vreme cu el, a văzut cât e de gol și toate cuvintele lui, astfel foarte frumoase și atrăgătoare, nu erau decât pleavă în vânt. Din acest moment încetează a mai fi maniheu. Dar era încă departe de creștinism. Mamă-sa, Monica, știind de toate aceste rătăcirii, l-a plâns mai mult decât obișnuesc să plângă alte mame pe fiii lor morți. Văzând sbuciumul sufletesc al Sf. Monica, i-a spus un episcop catolic: E cu neputință să piară fiul atâtor lacrimi!

Și n'a pierit. Plecând din Cartagina în Italia, el s'a oprit câtva timp în Roma, unde prefectul cetății, Symmachus, îi încredință o catedră. De aici se duse la Mediolanum (Milano) în aceeaș calitate. Aici cunoșcu pe marele episcop *Ambrosius*, figura cea mai populară, mai iubită și mai cinstită din această cetate. Insuși ne spune că, ascultând predicile lui, se desfătă de dulceața graiului său. Totodată aceste predici au avut darul să-i risipească multe nedumeriri. Mult a ajutat desrobirea lui din sclăvia sensualității lectura operelor neoplatonice (ale lui Plotin), traduse latinește de *Marius Victorinus*. Acum înțelegea altfel și scrisorile Sf. Pavel.

Pe când mintea lui era convinsă de adevărul creștinismului, inima orbeca încă în întunerecul cumplit al patimilor și al năravurilor rele. Această mare desbinare dintre minte și inimă, dintre faptă și gândire, îl tulbura mult și îl mâhnia adânc.

„Ia și cetește“ — Conversiune.

Intr'o zi din August 386, când se găsea în grădina locuinței sale, aude un glas de copil nevinovat care-l îndeamnă: „Ia și cetește!“ Și, luând scrisorile Sf. Pavel pe care le purta totdeauna cu sine, a deschis la întâmplare volumul și, minune, ochii lui se opresc asupra următoarelor cuvinte: „Ca ziua, cu cuviință să umblăm, nu în beții, nu în curvii și întru fapte de rușine, nu în price și în pizmă: civă îmbrăcați în Domnul nostru Isus Christos, și plăcerea trupului să nu o faceți întru poftă“. (Romani XIII, 13-14). Atât. Și a fost de ajuns. Mai mult n'a putut să cetească. Inima lui, care de mult era plină de atâtea pilde și indemnuri sfinte, primind acum și picăturile dumnezeiești ale acestor cuvinte, a început să se reverse în șiroaie de lacrimi năvalnice și, ca după un alt potop, printre norii părerilor de rău pentru rătăcirile trecutului, să i se arate razele soarelui ceresc, într'o mângăietoare răsfângere de curcubeu.

Renăscut acum sufletește după botezul atâtor dureri și suspine, în toamna aceluiaș an, el renunță la catedră și împreună cu mamă-sa, care l-a însoțit și aici, cu fiul său, Adeo-

datus, și câțiva prieteni buni, se retrage la *Cassiciacum*, un conac gospodăresc nu departe de *Mediolanum* și aici se pregătește să intre în biserică prin taina sf. botez.

Botez și Te Deum.

În noaptea Sâmbetei Patimilor din 24 pe 25 Aprilie 387, se botează el, fiul său, Adeodatus, și prietenul lor Alypius, din mâinile episcopului Ambrosius.

Ce moment de înălțare sufletească a trebuit să fie acesta! De o parte Ambrosius, proclamat episcop de unanimitatea credincioșilor creștini în urma aclamării unui copilăș: „Trăească episcopul Ambrosius!” - episcopul acesta care e însăși întruchiparea vechei demnități romane înobilite prin creștinism așa încât în fața maiestăzii ei a căzut în pulverea pământului însuși împăratul Theodosius I Magnus după fărădelegea ce a săvârșit prinuciderea a 7000 de oameni nevinovați în Thessalonica, - iar de altă parte Augustin, dialectician și retor, poet și om de acțiune, unind într-o fericită sinteză însușiri și daruri ce păreau că nu se pot uni. Tradiția spune că, drept mulțumire pentru fericirea hărăzită, cei doi mari sfinți părinți ai Bisericii Apusene atunci ar fi compus faimoasa cântare: „*Te Deum laudamus*”.

Augustin mai stă câțva timp în *Mediolanum*, apoi pleacă spre Africa. Pe drum se îmbolnăvește maică-sa, Monica. Ea și moare în Ostia, acest port al Cetății Eterne. Ce mișcătoare e convorbirea lor despre nemurirea sufletului înainte de această despărțire și ce nobile pagini de adevărată resemnare creștinească nu scrie el cu acest prilej. Nu pot să recomand ceva mai convingător, mai cald, mai iresistibil pentru cei ce au îndoieli asupra înfățișării sufletului în viața noastră trecătoare decât acestea datorite Sf. Augustin.

Și cât de adevărat mărturisește el că această mamă l-a născut de două ori. Odată, trupește, pentru viața vremelnică. A două oră, sufletește, pentru viața de veci. Din pricina morții mamei sale, Augustin mai zăbovește în Roma timp de aproape un an, îndeletnicindu-se cu studiile. Apoi, în toamna 388 debarcă în portul Carthaginei.

Știrile de până aici le avem chiar din „Mărturisirile“ sale. Cele privitoare la partea a doua a vieții sale le aflăm în „Viața Sf. Augustin“, scrisă la 432 de prietenul și ucenicul său, episcopul *Possidius* din Calama.

Iată ce ne spune acesta!

Ca Sf. Pavel, trei ani în retragere.

Insoțit de câțiva tovarăși și școlari, Augustin se retrage la moșioara sa părintească din Tagaste, unde stă timp de aproape trei ani, ducând o viață de pustnic, închinată rugăciunilor și muncii științifice. În acest timp moare fiul său, Adeodatus. Curând după aceasta, el face o călătorie la Hipona (*Hippo regius*), un oraș numidian cu port la Marea Mediterană. Vestea învățaturii și a vieții sale sfinte străbătuse acum până departe.

De aceea, nu e mirare că, arătând bătrânul episcop al Hiponei, Valerius, nevoia unui nou preot pentru orașul său de reședință, întreg poporul într-un glas îl ceru să le hirotonească pe Augustin.

Acesta s'a și întâmplat la începutul anului 391. Pentru a-l lega și mai mult de Hipona, bătrânul episcop Valerius avu buna inspirație să roage pe mitropolitul - primat al Africei să i-l dea și consacre ca arhiepiscop - vicar - ajutor. Murind titularul în 395, urmează în scaunul episcopesc al Hiponei Augustin, unul din cei mai vrednici chiriarhi nu numai din Africa, ci din întreaga lume creștină. Pentru munca desfășurată de marele ei păstor sufletească timp de aproape 40 de ani, va rămâne Hipona nemuritoare în istoria filosofiei, teologiei și a culturii creștine în general.

Apostol desăvârșit.

Viața cuvioasă începută ca adevărat creștin în 388 la Tagasta, prelungită apoi ca preot în Hipona, a fost continuată și dusă la cel mai bun sfârșit ca episcop, în aceeaș cetate. Pe când pentru alții înălțarea pe scara ierarhiilor e un prilej de stricăciune, pentru Augustin e unul de îndreptare, de mun-

că și mai spornică, de înrăurire și mai binefăcătoare decât avuse înainte. În deosebi e neobosit în propoveduirea cuvântului dumnezeesc. Nu odată predica de două ori pe zi.

Tot așa era în binefaceri. Cași marele său creștinător, Sf. Ambrosius, el nu stă la îndoială ce are să facă pe timp de mizerie și sărăcie: Lasă să se fărâme sfeșnicele și vasele de aur și de argint ale bisericilor, ca să se poată topi și bate bani pentru ajutorarea celor lipsiți sau căzuți în robia păgânilor.

Când obosia, săvârșind asemenea fapte de binefacere creștinească, el se odihnea meditând, rugându-se și mai ales scriind. Bine zice G. Bardy, autorul unei istorii a literaturii latine creștine, că el nu scrie decât pentru a prelungi binefacerile apostolatului său, în timp și în spațiu. Vanitate de autor, din momentul creștinării sale, n'a cunoscut. Dacă ar fi putut lămuri toate multiplele controverse teologice ale timpului prin graiu viu, la fața locului, e sigur că creștinul Augustin n'ar mai fi scris nimic, sau aproape nimic.

Cum, însă, aceste controverse erau din ce în ce mai numeroase și se iviau în cele mai diferite puncte ale globului, se înțelege că trebuia să se multiplice și intensifice și zelul lui apostolic.

Dr. Ioan Georgescu.

X

Versuri și gânduri!

*Sunt file'n cartea sufletului tău
Pe care tu nici când nu le-ai întors.
Pecetluite s de un geniu rău?
Și-acolo poate-i viața adevărată,
Acolo-i fericirea ne'ncercată
Ce din fuiorul Zânelor s'a tors!
Instreinat de propria-ți comoară,
O plângi, fiindcă simți că ți-e furată,
In tine-o ai — și totuși nu ți-e dată;...*

D. Nanu.

O fecioară creștină și Nero.

(NUVELĂ)

(După Contesa Amada de Ūchsritz și Artista lui Nero de Cossa)

Pe rând se strecurau în catacombe. Nu de frică - căci dânșii n'au cunoscut frica : purtau pe spatele lor urme de lovituri de biciu și mulți dintre ei n'aveau piele pe mână acolo, unde se obișnuiește să se pună lanțurile - ci pentru că veneau din oraș dela diferite distanțe.

Catacombele - aceste rezervoare ale iacrărilor atâtor veacuri de urgie - erau pentru dânșii ceea ce ne sunt nouă bisericile : acolo locuia Cristos, acolo locuiau și dânșii și acolo erau îngropați și morții lor. Și cu toate că locuri de înmormântare erau, umbrele morții mai departe erau de acelea locuri, ca de palatele de marmoră ale patriciilor Romei, iar acolo sus între ghirlandele de flori și în parfumul Tarsosului mai sufocant a fost aierul, ca între păreții mucegăiți ai Catacombelor.

Sus bărbați îmbrăcați în togă de purpură și de aur în brațele femeilor înbrăcate în mantale de voal de Tunis încercau să-și înnăbușe dorul lor neasâmpărat : jos fețele erau supte de post,

hainele erau rupte și brațele întinse spre Ceriuri.

Sus o lume întregă fugea de cadavru al unei lumi, care era în agonie, dar nimeni n'a știut unde să fugă, pentru că putredă a fost viața în toate formele ei : jos a luminat lumina vieții iar locuitorii zdrăntoși ai catacombelor au deslegat ceea ce genialitatea savanților Romei păgâne n'a știut să deslege : secretul vieții în pacea sufletului.

*

Agrippina a știut să cucerească. Era favorită și de plebei și de pretoriani. Din mâinile ei a luat Claudiu otrava în urma căreia tronul imperiului și-a schimbat stăpânul. Dar nu copilul legitim a lui Claudiu l'a urmat. Nu. Bietul Britannicus era declarat nebun și internat în Palat. Agripină pe fiul său, pe Nero l'a ridicat pe tron.

Aceasta în anul cincizeci și patru după Cristos :

Nero la început a fost generos și cumite. În anul cincizecișicinci la porunca lui a fost omorât însă

și Britannicus, moștenitorul legitim alui Claudiu. L'a omorât fiindcă i-a fost frică, că-l va răsturna. Pe mamă sa, pe Agripina a iubit-o încă atunci, precum și pe Affranus Burrus și pe bătrânul Seneca, cari l-au crescut și pe soția sa Octavia, fiica lui Claudiu, tătăl său adoptiv. N'a trecut însă jumătate decenju și Nero a omorât și pe mama sa și pe Seneca și pe Octavia. Pe aceasta din urmă ca să poată lua de soție pe Poppea Sabina, această Madame Pompadour a veacului întâiu. Cred că ajunge, pentru ca să fie caracterizat omul și veacul.

*

Uscat și gârbovit a pășit pe străzile Romei un moșneag. Fața lui de aschet era mărturia unei vieți, care n'a dat nimic, dar a promis totul și numai strălucirea ochilor lui trădau, că are și dânsul ceva ce-l leagă de viața aceasta pământească, iar ochii lui străluceau de câte ori privea fata, care a pășit alătura de dânsul.

Fata îi era nepoată. Strălucirea ochilor lui. Frumoasă ca oricare zeiță păgână și cuminte ca însăși Minerva. Cristos i-a dăruit suflet luminat și lumina din sufletul ei a călăuzit-o la Christos prin întunerecul Catacomtelor. Acest suflet integral l-a dat Christosului său. Pentru aceasta a fost oțel acest

suflet. Și sălaș al păcii'n mijlocul uraganului, ce era viața atunci.

Cu pașii repezi au cutreerat ei doi străzile Romei, când la o cotitură de drum - a fost deja târziu să-și schimbe direcțiunea, dar poate că nici nu-și-o schimbau chiar și dacă ar fi văzut că se întâlnesc cu suita Cesarului.

Nero a rămas uimit, când a privit fata. Maria - așa a chemat-o - nu s'a impresionat deloc. Cesarul și-a oprit suita și a poruncit Mariei, ca să vină mai aproape. Ea pentru un moment s'a oprit, apoi fără nici o vorbă s'a întors și a fugit. Bătrânul în urma ei. Nero zâmbea.

Șigur este creștină - a zis el centurionului, care a stat lângă dânsul - pentru că ficele Lui Joie nu fug de bărbați. Și nu fug de Cesar!

Centurionul a alergat după cei doi creștini.

*

A doua zi un sol a venit la casa Bătrânului și bijuterii scumpe, perle veritabile și haine strălucitoare a adus Mariei. Dar dela împărat.

Creștinii adunați în casa Bătrânului au p'âns. Bătrânii în hohote, iar femeile frângându-și mâinile. Ei au știut, că în aceste daruri încearcă deavolul să ispitească pe cea mai frumoasă fecioară din Roma.

Singură Maria n'a plâns. În ochii ei frumoși un foc s'a aprins la vederea darurilor Împăratului. Dar nu focul, pe care acesta a voit să-l aprinză cu ele, ci focul dragostei lui Christos, lumina căruia a pătruns în Catacombe și în acest moment în superbe palate a prefăcut aceste încăperi scunde, în purpură zdrențele creștinilor și în muzică dulce strigătele de durere ale creștinilor. . . În ochii Mariei. . . Și în gândul ei. . .

Glasul ei a tremurat, dar nu de emoțiune, ci de o forță supraomenească, care este darul Domnului în sufletul aceluia, cari se jertfesc pentru idealuri.

- Mă voi duce la Nero, a zis ea. - Simt că Domnul mi-a dat putere, ca să-l cuceresc pentru Dânsul. Împăratul este bun și drept. El a desființat birurile grele, el ajută chiar cu bani pe cei lipsiți; e mai distins ca antecesorii săi. Aveți să vedeți, că-l voi cuceri pentru Christos și prin 'trânsul voi câștiga libertatea creștinilor.

Creștinii suspinau. Suspînul lor era ca muzica tristă a frunzelor, ce cad toamna, iar Maria ridicându-și brațele cași când ar vrea să îmbrățișeze pe Cristos cel răstignit pe cruce, a continuat:

- Domnul m'a înzestrat cu frumuseță. Oare pentrucă mi-a dăruit-o? Ca să i-o jertfesc. Sunt gata să

fac această jertfă.

Și a plecat din mijlocul lor.

Creștinii au tăcut. Tăcerea lor a fost tăcerea morții. Tăcerea aceluia, cari stau să privească. Tăcerea care plânge la căpătâiul unui mort care a fost scump. Dar ei nu pe Maria moartă o deplângeau, ci pe cea vie. Ei nu se încredeau în puterile ei. Le-a fost frică, că ochii ei frumoși în frumusețile lumii vor găsi cadre potrivite. Au crezut în frica lor mare, că Maria va crede cuvintelor, cari îi vor șopti: că frumuseții ei cadre de aur și diamant se potrivesc, și au fost convinși, că Cesarul îi va șopti aceste cuvinte.

Cesarul mare și-a pierdut echilibrul. Ca un leu închis în cușcă s'a plimbat în sus și în jos în palat după vizita Creștinei. Cu toată această abia a stat la dânsul câteva minute. - A fost însă o apariție pentru dânsul. O viziune. Și o revelațiune cecece i-a spus: că dânsul este chemat să reînnoiască cu curățenia creștinismului lumea încărcată de păcate că iubirea trebuie să ardă toate păcatele lumii, că în această credință a iubirii va găsi cărarea, care singură duce spre fericire eternă, că sufletul său pe această cale în apele păcii se va scaldă. . . iar dacă nu o va urma

pe dânsa pe aceasta cale, nici dânsul nu se va putea împotrivi păcatului precum și omul normal își pierde mintea, dacă l închid în casa de alienați. . . să o urmeze deci, să meargă cu dânsa între săracii Catacombelor, iar când îi va sosi timpul să ridice un nou palat și să înbrace o nouă purpură. . . căci înzădar au cucerit legiunile lui lumea î treagă, înzădar imblânzește cultura Romei moravurile barbarilor, această cultură e păcătoasă și tot ce a construit această cultură n'a contribuit cu nici un miligram la fericirea omului, nu pentru că această cultură în sine ar fi păcat, dar pentru că a deraiat și căile ei nu duc la Dumnezeu, la care prin suflet și inimă duce drumul. Care este scopul strălucirii, dacă simplitatea duce la secretul ființei, și care este rostul bogățiilor, dacă lăcașurile noastre veșnice sunt acoperite cu praf și liliicii locuiesc într'ânsele. . . ei în lăcașuri prăvoase stau alături de liliici, dar lăcașurile lor eterne în pompe eterne strălucesc.

Cesarul n'a putut uita cuvintele creștinei. Și n'a putut înțelege, cum a cutezat creștina să vorbească așa cu Cesarul atotputernic și cum Cesarul atotputernic n'a cutezat nici ochii săși-i ridice asupra ei iar când i-a vorbit ce a fost în ochii ei, ce i-a paralizat orice

gând păcătos și i-a subjugat toate forțele. . . Pe degetele ei n'a avut inele scumpe, în părul ei de aur n'a avut briliante, nici perle înșirate pe grumaz. Pe picioarele ei zăpezii purta sandale simple. Corpul ei zvelt și superb era acoperit cu o pânză albă... Dar în ochii ei a strălucit lumina unui suflet curat. Și acum, după ce a dispărut fata, în sufletul Cesarului n'a rămas numai această lumină, iar în ochii lui o albă icoană de femeie, în care el n'a văzut nici un moment frumusețile trupului nici silueta perfectă, nici părul de aur, numai Ideia întrupată. . . ideia, că cultura, care dă trupului haine cu pietre scumpe, în vâlurât îmbracă sufletul și convingerea, că mora'a lumii, care era alui s'a redus la o haină, care acoperă păcatul păgân, - deci este fatal, ca această cultură să piară, pentru că s'a prefăcut de mult în minciună, ceace este mai mare pericol decât ciurma ori o năvălire barbară, ori orice alt rău din lume. . .

Și ochii injectați de sânge ai Cesarului în acest moment două cărări au văzut, una: stărpirea din rădăcini a creștinismului tânăr și desvoltarea culturii vechi, alta: îmbrățișarea, ridicarea și glorificarea credinței nouă și resturarea zeilor vechi. . . și în urechile

sale cu resunetul cuvintelor creștinei, în ochii săi cu rază miraculoasă prinsă din ochii ei în contractul groaznic cu lumea sa de groază, unde pedeapsa mai mică, ca cea de moarte nu prindea în sufletul omului și în care omul numai atunci știa să iadă, dacă nervii i-se escitau până la nebunie, - a fost gata să plece pe drumul Mariei.

*

Agripina cu groază a cunoscut, că Nero a fost cucerit de creștina. Prin accese de furie a trecut. A luat măsuri numai decât. A dispus, ca Octavia, blânda soție alui Nero să fie internată, iar Actei fosta amantă a lui Nero haîne pompoase și alifii miraculoase din Orient i a trimis cu porunca, ca să-i cunoască din nou copilul. O conspirație formală a organizat în acest scop. A pus la cale toți zbirii lui Claudiu patentăți în astfel de îndeletniciri, și orgii a aranjat numai ca să trezească încă odată în Nero, în om, diavolul, care adormise; să piară Nero cel treaz și să se deștepte fiul Agripinei. Dar de Maria n'a cutezat să se atingă cu toate că de alte dăți nu prea a ales între venin și cuțit.

*

Ochii Cesarului erau învăluiti în norul patimilor, iar gândurile

lui tulburate de vinul greu din Grecia, care a curs în șiroaie. Ideile sublimei pe cari Creștina i-le-a sădit în suflet, și le-a curățit de noroiul pământului s'au învăluit cu tablouri groaznice în capul nenorocitului Împărat. . . incest, asasinate, otravă. . . Roma n'are suflet, iar credința nouă este credința sufletului. . . Roma este un trup învăluit în giulgiu prețios, în bijuterii scumpe, - un monstru care se scoală în sângele altora și trăiește din carnea altora. . . Romei biciu îi trebuie. Biciu ca dobitoacelor. . . Aceștia din Roma nu sunt copti și capabili să înțeleagă și să absorbă frumusețile credinței noi, s'ar perde în adâncimile ei ori ar ameți de înălțimile ei, ar restălmați ideile ei sublime și le-ar călca în picioare.

- Ave Cesar! - a zis Maria blând și cu capul plecat întrând din nou la Nero. . . dar Nero a privit-o ca un lup, care stă la pândă. Maria însă nu s'a speriat de privirea lui. A făcut un pas înainte cu ochii-i țintă în ochi Cesarului și a zis;

- Iarăși te ai întors la zeei păgâni. *Reîntoarce-te. Nu e târziu nici odată. Credința noastră este isvorul darului, balsamul omului obosit în păcate. Scoboară-te în sufletul tău și*

în conștiința ta cunoaște-ți păcatele. . . Mătură de acolo toate murdăriile, ridică altar în locul lor, și apoi pleacă să mântuiești Roma.

Dar în sufletul Cesarului n'a mai prins cuvântul. Agripina a îngropat acolo omul, iar fiara a răspuns fetei :

- M'ai chinuit mai rău, ca oricare păgână. M'ai dus în lumea idealurilor, cari nu se pot realiza. Tocmai pentru aceasta eu cu foc și fer voi susține Roma cu cultura ei veche, care este o realitate și zei vechi ai Romei, cari sunt veseli, iar pe voi - să spui și tovarășilor tăi - vă voi persecuta și nimici, pentru că calea mea este cultura veche a drumului vechiu, pentru care virtute este ceace voi numiți păcat și sufletul nostru se nutrește din ce sufletul vostru veștejește. . .

*

Nespusă durere a simțit Maria în inima ei când a comunicat creștinilor cuvintele Cesarului. Fața i-a fost palidă iar buzele ei tremurau. A fost convinsă, că dânsa este cauza urgiei care urma să se deslănțuiască asupra Creștinilor. - Iar poporul tăcut al Catacombelor a tăcut adânc. Numai unul - cel mai bătrân - pe care prima oară l'a luminaat Spiritul Sfânt, a zis :

-Nu vă întristați și nu vă temeți, și nu fi tristă Mario. Cristos iarăș ne-a arătat drumul adevărat. Noi pe acest drum trebuie să mergem. Numai jidanii nu priveau drumul. Dacă nu au mai crezut în armele lor, au luptat cu oțelul minții lor căutând să atace dușmanul acolo, unde au știut dânsii, că acesta își are punctul vulnerabil. La Holofernes pe ludita au trimis o, iar pe Dalila la Samson. Noi nu atacăm. Noi suntem creștini și alta este calea cuceririlor noastre. *Alte credințe pe alte căi s'au făcut mari: timpul prin simpla i trecere în nisipul uitării le-a îngropat. Cauza noastră este însă cauza adevărului: creștinismul din sângele creștinilor va înflori, pentru că sângele și-l'a dat acela care l'a sădit.* A noastră este cununa de spini. Noi numai prin martiriul nostru propriu putem să fim mari. Trebuie să ne jertfim. Gloria credinței noastre din sudoarea și sângele propriu are să resară. Calea noastră este calea abnegațiunei și nu a cuceririlor ușoare ; omul s'a născut egoist, iar noi luptăm împotriva acestui blestem. Ce este al meu, o dau altuia, ce primesc dela altul o dau mai departe. In veci vom schimba darurile primite și vom desprețui cultura disordonată a Eului. Eul nostru ser-

vește altora, tuturora, suntem servitori unii altora. Tocmai pentru aceasta fiecare creștin este o jertfă. Jertfă bine primită pe altarul Domnului. Vom câștiga lupta atunci când ne vor învinge, când și cel din urmă soldat din tabăra noastră va fi căzut în luptă. *Creștința noastră va ieși biruitoare și dacă cu toții vom muri, pentru că ceace este moarte pentru ceilalți, este viață pentru noi.*

*

Maria între cei dintâi a fost decapitată pe Via Appia.

Pe ceilalți i-a așteptat moarte mai crudă. Au murit cu toți cu acelaș zâmbet al dragostei pe buzele lor. . . iar Roma a înțeles acest zâmbet și a absorbit frum-

seșle puternice ale credinței, pentru care zâmbind au murit Maria și toți frații ei.

Iar Nero? El a refuzat harul lui Dumnezeu, care i-s'a întins prin mâna Mariei.

N'a știut însă, ce este acest har alui Dumnezeu. Noi îl știm.

Și totuși în luptele noastre sufletești de ce lăsăm ca harul lui Dumnezeu să rămână inactiv! De ce nu-l punem în funcțiune! De ce-l refuzăm!

Să nu uităm, că Maria împreună cu toți martirii în veci vor trăi, precum în veci va trăi creștința, pentru care au murit dâșii, dar Nero a murit. A murit și Roma lui Nero, dar trăiește Roma lui Cristos.

Dr. A. Fântânar.

Nu te plictisi, nu te desinteresa, *fi pacient, simpatic și binevoitor* întotdeauna; ajută floarea care naște și inima care ți se deschide; sperează întotdeauna, iubește întotdeauna, aceste-ți sunt datoriile.

Amiel.

*

Ignoranța este mai puțin departe de adevăr decât judecata.

Diderot.

*

Fiecare pagină din anelele noastre să o stoarcem și va curge sânge și lacrimi.

M. Kogălniceanu.

FILOLOGIE.

Din cartea Dlui Dr. Constantin Pavel, *Contribuțiuni la Istoria Linguisticii generale: Antichitatea clasică*, care a apărut acum în Beiuș, dăm, cu plăcere, *prefața* care arată interesul și amploarea problemei tratate.

În literatura română n'avem pân'azi vreo scriere, care să insiste mai de aproape asupra contribuțiunilor geniului clasic la știința limbii.

Cele câteva traduceri și încercări de pân'aci, urmând a ne desvălui și fâlmăci și în românește istoria, literatura, artele și filosofia antichității clasice, nu spun nimic despre chipul cum această antichitate contempla originea, ființa și viața graiului omenesc.

La noi, și de altmintrelea, clasicismul greco-roman a ajuns azi o cenușcă rebegită de după ușa tuturor reformelor și programelor școlare, ce eșiră anii din urmă din ravagiile unui diletantism — dacă nu snobism chiar — obtuz și superficial, pretențios și insolent, așa cum aceasta se prezintă de obicei pretutindenea și în toate acțiunile omenești.

Or, dacă culturi vechi, literaturi mondiale — chiar și America mașinelor — apreciază și azi, mai mult ca oricând, clasicismul în toate pilduirile, sobrietatea și disciplina lui, cu cât mai vărtos ar trebui ca noi, Românii într'o atmosferă de literatură trăsniță și desechilibrată, în mizeria morală de după războiu, să ne apropiem cu școala, care, ca mâine, va determina spiritul vieții noastre publice, de adevăratul alexipharmakon pe care ni-l poate aduce lumea ordonată, solidă și senină a umanismului — mai bine — a clasicismului antic în ritmul zăticnit al zilei.

Popoarele clasice, Grecii și Românii, au răscolit cu pătrundere și neogoit spirit aproape toate problemele gândirii și demnității omenești. — Și numai cunoscând acest spirit, adânc și original, vom înțelege o seamă din rezultatele științei moderne în cecece ea a realizat ori a moștenit.

În marea frescă a geniului lor, clasicii greco-romani ne-au rezervat câteva surprize și în lingvistica generală: adică în domeniul raționamentelor și al cercetărilor, prin care învățații după vremuri, începând cu speculațiunile metafizice până la fiziologia modernă, au căutat și caută să cunoască, să explice și orânduiască eterna și adevărata poveste a vorbei.

Și începuturile acestei mărețe opere a spiritului omenesc — *la science de la parole*, cum o numește *De Saussure* — expuse diacronic și pe înțelesul tuturor, pot interesa nu numai pe omul de specialitate, ci și pe oricine altul, intelectual cu oareșcare orientări și curioșități literare și științifice.

Beiuș, 25 Martie 1931.

Dr. C. Pavel

BCU Cluj / Bibliotecă / Sociologie / Cluj

„Magna Charta” muncitorilor.

de Dr. N. Flueraș.

Aproape nu trece zi în care să nu citești sau să auzi vorbe grele împotriva Bisericii lui Cristos propovăduitoarea învățăturilor lui mântuitoare, prin mijlocirea cărora s'a schimbat fața lumii. Această Biserică este înfățișată lumii ca și izvorul tuturor relelor din societate fiind ponegrită ca cel mai mare dușman al muncitorilor. Dar aceste sunt simple fantazii și cei cari le propovăduiesc o fac aceasta sau din răutatea inimii lor, fiind ei înșiși stăpâniți de cel rău și uresc Biserica și învățătura pe care o propovăduiește pentru că le descopere răutatea, iar cel ce face răul urește lumina și fuge de lumină — zice Cristos — ca să nu se vădească faptele lui, că sunt rele, sau o fac din ignoranță, pentru că nu cunosc adevărul istoric, nu știu că muncitorii și cei cari trăesc din muncă au să mulțumească Bisericii creștine, că i'a ridicat din robia în care îi aruncase lumea

veche prin disprețul ce-l nutrea față de munca fizică în special, și față de toți cei cari erau osândiți la muncă și tăcere.

Biserica creștină totdeauna a luat apărarea muncitorilor.

Programul Bisericii creștine nu este program politic nici economic, ci este cu mult mai sublim: mântuirea sufletului; cu toate aceste însă, de câte ori se simte nevoie, de câte ori organizația vieții sociale este amenințată de un mare rău, din care rezultă o mare primejdie pentru mântuirea sufletului și fericirea omenirii întregi, pentru viața socială Biserica și-a spus cu tărie cuvântul de îndrumare, dând alarma și arătând calea care duce la mântuire. Unul dintre cele mai mari dezastre pentru organizarea socială și fericirea omenirii este lupta surdă ce se dă între clasele sociale, război aprins de dușmanul neamului omenesc, ale cărui învățături distructive se propovăduesc sub masca diferitelor curente sociale extremiste, să le zicem socialiste, cari turbură pacea și liniștea între clasele sociale, distrugând prin aceasta pacea și fericirea între oameni. Și glasul Bisericii a răsunat de multe ori și în diferite forme, arătând primejdia și cum vom putea scăpa de ea.

În luna Mai a. c. se plinesc 40 de ani de când capul văzut al Bisericii lui Cristos, Papa Leon al XIII, a arătat lumii întregi primejdia care amenință pacea între clasele sociale, prăpastia în care se scufundă muncitorimea înbibată cu teoriile socialismului materialist și revoluționar. A arătat de unde vine răul și cari sunt mijloacele de lecuire în una dintre cele mai renumite enciclice, care începe: "*Rerum Novarum*" - și tratează cu suverană competență problema muncitorilor sub toate aspectele ei.

Cum aceasta enciclică este considerată ca și "Magna Charta" muncitorilor, cum o numește Benedict XV, și cum muncitorii creștini din lumea întreagă prăznuiesc aniversarea promulgării ei (15 Mai 1891), cuvinese ca în celea ce urmează să schițăm ideile principale cuprinse în această capodoperă a cărei valoare este și astăzi intactă și va rămânea pentru totdeauna.

I.

Aspectul vieții sociale.

Duhul reformelor pripite care stăpânește popoarele, după ce a făcut ravagii pe terenul politic, s'a năpustit și asupra vieții economice. Aici a aflat împrejurări prielnice: dezvoltarea și perfecționarea mijloacelor tehnice, schimbarea raportului dintre clasele sociale, în specie între patron și muncitor; acumularea capitalului în mâinile câtorva îmbogățiți, prin ce mulți au sărăcit; deșteptarea conștiinței de clasă a muncitorilor cari se organizează în asociații. Toate acestea au contribuit la conflictul acut în viața socială. Toată lumea se ocupă cu aceste neajunsuri: învățați specialiștii, ca și adunările poporale până chiar și în sfaturile Domnitorilor. Intre toate aceste chestiuni problema muncitorilor este pe planul întâiu.

Chestiunea este fără îndoială grea și plină de primejdii, deoarece fiind vorba de raporturile și datorințele împrumutate ale bogăților și săracilor, de raporturile dintre capital și muncă, un partid furios cu mult meșteșug știe să ducă poporul în rătăcire alimentând spiritul revoluționar în masele nemulțumite. Dar cu toate acestea trebuie să se facă ceva, deoarece în urma acestor mizerii o mare mulțime duce o viață nedemnă de o ființă omenească.

Statul este despoiat de moravurile și concepțiile creștine de altă dată, prin ce industria și muncă au ajuns prada câtorva îmbogățiți și a concurenții desmățate. Către aceste se mai adaugă pofta nesațioasă a camătarilor, cari, cu toate opreliștile Bisericii, o practică sub diferite forme. Comerțul a ajuns aproape un monopol al câtorva îmbogățiți prin ce clasa muncitorilor a fost aruncată într'un hal asemănător sclavajului.

II.

Socialismul și reforma socială.

Pentru sanarea răului socialiștii recomandă desființarea proprietății private; prin transformarea acesteia în proprietatea colectivă cred ei că vor înceta toate relele sociale.

Programul colectivist al socialiștilor nu este în stare să rezolve aceasta problemă, ba este chiar dăunător în rândul întâiu muncitorilor

înșiși; este nedrept, deoarece preconizează deposedarea violentă a posesorilor legitimi; este chiar împotriva ordinii de stat amenințând statele peste tot cu destrămarea.

Concepția socialistă nu soluționează chestiunea.

Concepția socialistă este împotriva intereselor muncitorești. Doar este știut că ceea ce îl determină pe muncitor să se învoiască a primi oboseala muncii sale, este tocmai scopul ca din plata muncii sale să poată ajunge în posesiunea unui bun, să poată ajunge la proprietate privată. Prin vinderea forței sale fizice el vrea să câștige cele necesare pentru satisfacerea lipsurilor, el câștigă un drept real nu numai asupra sâmbriei ca atare, ci și asupra facultății de a dispune cu aceea după bunul său plac. Și dacă prin economisiri din plata câștigată el cumpără un bun imobil, zicem o moșie, atunci și aceasta moșie este însași plata muncii lui, numai în altă formă, putând dispune cu ea ca și cu plata. Aici zace baza dreptului de proprietate privată atât asupra bunurilor mobile cât și imobile.

Dreptul de proprietate este drept natural.

Omul se deosebește de animal. Animalul nu se conduce el însuși, ci este condus de cele două instincte ale naturii sale animalice: instinctul de conservare și instinctul propagării speciei. Dar și aceste au hotăr peste care nu se poate trece, deoarece animalul este condus numai de facultatea sa sensitivă și de impresiile externe.

Nu este așa însă natura omului. Omul are, ce e drept, o natură animalică desăvârșită, dar nu este stăpânit cu desăvârșire de aceasta, din contră el o stăpânește prin facultatea sa rațională, prin care se deosebește omul de animal. Natura rațională îl face pe om și în baza acesteia îi compete lui drept de proprietate personală nu numai asupra acelor bunuri cari se consumă prin întrebuințare, ci și asupra acelor cari rămân și după întrebuințare.

Omul are și va avea totdeauna trebuințe cari se schimbă numai după formă; în consecință, natura trebuie să-i ofere izvoare din cari totdeauna să-și poată îndestuli aceste trebuințe. Astfel de izvor este numai pământul cu puterile sale de producție. Prin urmare, omul dela natură are drept de proprietate nu numai asupra produselor pământului, ci și asupra pământului însuși ca izvor de producție.

Nu se împotrivesc dreptului de proprietate faptul că Dumnezeu a dat pământul spre folosință întregului neam omenesc, deoarece nu a făcut-o aceasta în așa înțeles, ca și cum fiecare, fără nici o deosebire, să fie posesorul de fapt al aceluia; nu, ci în acel înțeles că el n'a designat nici unui om în particular ca proprietate privată o fașie anumită de pământ, fără a lăsa ca parcelarea aceluia să-i zicem așa - să se întâmple după sânguinții omului și după rânduielile dintre popoare.

De altcum prin parcelarea pământului în proprietăți private nu încetează pământul a servi colectivității, deoarece nu există om care să nu trăiască din roadele lui. Cel care n'are proprietate, are munca, așa că, în ultima analiză, toate izvoarele de nutriție se reduc sau la lucrarea pământului, sau la altă muncă al cărei salariu se schimbă apoi cu roadele pământului.

Dreptul de proprietate a fost recunoscut de toate popoarele și toate legiurile omenești opresc încălcarea lui întocmai ca și cele dumnezeiești; „Să nu poțestești nimic ce este al deaproapelui tău...” (Moise v. 5, 21).

Proprietatea privată este indispensabilă pentru familie.

Dacă omul considerat ca și individ are drept firesc la proprietate privată, atunci cu atât mai vârtos îi compete acest drept dacă avem în vedere omul ca și cap de familie. Legea naturii pretinde dela capul familiei să se îngrijească de hrana copiilor și de toate cele de lipsă; să se îngrijească și de viitorul aceluia scutindu-i de eventualele mizerii ce i-ar putea amenința. Această datorință o are capul de familie, deoarece *el trăiește* și se reproduce prin copiii săi. Creșteți și vă înmulțiți, a zis Domnul, când a întemeiat familia, societatea domestică, care este societatea adevărată și ca atare este mai veche decât ori care altă comunitate omenească. Astfel considerată societatea domestică își are drepturile și datorințele proprii, independente de stat.

Fiind familia o societate, în cadrele scopurilor sale firești, ea se bucură cel puțin de aceleași drepturi ca și Statul, în ce privește alegerea și aplicare mijloacelor indispensabile pentru conservarea ei. S'a zis *cel puțin*, deoarece, dacă familia este mai veche decât ce-

lelalte comunități sociale, atunci și drepturile și datorințele ei au o prioritate față de ale aceloră, fiind mai aproape de natura însăși.

Intervenția Statului în treburile familiare.

Este o greșală primejdioasă părerea socialistă, care susține că Statul trebuie să se amestece în treburile familiei. Nu încapе îndoială, că atunci când o familie se află într'o necesitate extremă, într'o stare disperată Statul trebuie să intervină cu ajutorul său, asemenea și în cazul când între păreții căminului familiar s'ar vătăma drepturile împrumutate. Dar să se mărginească la aceasta fără să vătămе drepturile firești ale capului de familie, a cărui putere este dată dela natură în așa fel că nimeni nu are dreptul să o distrugă, nici să o ia, având aceeași origine firească întocmai ca însăși viața omului

Concepția socialistă se împotrivesc naturii și este păgubitoare pentru binele comun.

Prin urmare, se împotrivesc însăși dreptăți naturale și distramă legăturile familiei concepția socialistă care vrea să delătura autoritatea părintească din familie și să o înlocuiască cu cea a Statului. Iar aplicarea sistemului socialist în care se prevede desființarea proprietății private, pe lângă că este dăunătoare intereselor muncitorești și se împotrivesc drepturilor naturale ale omului, dar împiedecă cursul normal al vieții sociale. Rămâne deci constatat, că pe lângă toate încercările de a scoate pe cei lipsiți din impasul în care sunt, familia și proprietatea privată trebuie să rămână neatînse și inviolabile ¹⁾.

Sfârșitul în Nrul viitor; și anume:

III. Biserica și problema Socială

IV. Rolul Statului în soluțiunea muncitorilor.

V. Colaborarea patronilor și muncitorilor la rezolvirea problemei sociale.

¹⁾ Biroul Internațional al muncii dela Geneva, prin un înalt funcționar al său D. Thomas Cortis (delegat de Albert Thomas) a participat oficial (cu P. Arnou) la ședința de comemorare a Enciclicei *Rerum novarum* în Palatul cancelariei apostolice la Roma. Într'un discurs ales, înaltul funcționar al Societății Națiunilor, a adus cel mai strălucit omagiu Bisericii în general și papei Leo XIII în particular.

nota red.

ISTORIE ȘI ARTE.

Catacombele.

Săpate de creștini și exclusiv destinate lor.

Creștinii săpaseră catacombele spre scopul pentru care le-au și folosit - spre a-și așeza în ele morții lor.

Păgânii romani își lăsau sclavii și pe săraci neîngropați, de cele mai multe ori, putrezând acestia în liber, pe muntele Esquilin, în puțicole, în niște belți unde se aruncau.

Creștinul însă măhnit până în suflet la vederea acestui lucru, știind că corpul fiecăruia dintre coreligionarii lui, este casa sufletului, a imaginii lui Dumnezeu, care va fi slăvit în ziua învierii, îngropa nu numai pe martiri ci și pe sclavi. Pentru astrucarea martirilor era o așa strașnică emulare, încât sfidau chiar pericolele morții, nu care cumva să fie profanate trupurile lor.

Dar fiindcă persecuția păgânilor nu lua sfârșit deodată cu moartea, ci ei își descărcau ura chiar și asupra cadavrelor, era necesar să se caute ascunzișuri, cari nu puteau fi în deobște cunoscutele arenarii, ci peșterile făcute de ei înșiși.

E evident deci, din nou, că catacombele sunt peșterile săpate ori construite de creștini, respectiv de „fossori”.

E enorm numărul monumentelor, scobiturilor, ciopliturilor, inscripțiilor aflate în catacombe, formând ele muzeeuri întregi, rezultatul scrutărilor celor mai celebri arheologi, ca Ciacconi, Wing, Bosio, Severani, Aringhi, Boldetii, Marangoni, Bounarotti, Bottari, Garnaci, Marchi și alți, și zilnic se sporeau prin descoperirile multora, cum sunt: Lupi, Bianchini, Fabretti, Mabillon, Montfaucon, Mamachi, D'Agincourt. Acest din urmă se dusesese la Roma pentru a petrece acolo câteva luni, și trăi acolo cincizeci de ani. . .

Să spune că mai stupefiante ruini ca ale băilor lui Caracalla, nu există. Șiruri lungi de pereți sperieți defilează în fața privitorului și la înălțimi amețitoare sfârâmituri spălăcite planează legănate de vânt. Fire de iarbă uscată, albă se lasă

în jos ca decapitate, de pe cărămida mâncată de crivăț și apă. Rădăcini de arbuști înfiți în pereți ajută mult dintelui vremii în munca sa distructivă. - Și când gândești că aci odată era localul nesfârșitelor bucurii și desmățatelor orgii... ?!

Pe când Colosseul în butul mărimii lui și a pustiuului sălășluit în el și pereților crispați, de pe cari se desprind pietrele amenințând să se chiar prăbușească, dacă Papa Piu al VII-lea nu-i clădea pereți auxiliari - îi face impresie plăcută.

Cu toate că aci, de mult, un teribil masacru se făcu, Trei veacuri de-a rândul îi adăpară cu sânge arena. Ce e cauza diferitului efect?

Aceea oare că aceasta era leagănul creștinismului, pe care aci îl scaldară în sânge, puind temeliiile unei noi societăți, ale împărăției lui Dumnezeu și l'a expiat majestatea virtuților creștinești?

Da. Aci s'a încercat puterea de viață a creștinismului, aci s'a antrenat ca să se mențină până la sfârșitul lumii.

În acest amfiteatru, construit de Vespasian pentru jocuri de război - a curs pârâu sângele creștinilor, uneori și câte cinci zile neîntrerupt. Zecile de mii de spectatori erau stăpâniți de un adevărat delir, când sficioase virgine, vânjoși bărbați și neputincioși moșnegi erau rupți bucăți de lei înfuriați. Nu singuri călăii romani uciseră pe creștini, ci le voi moartea asistența întreagă. Când cu ochi învăpăiați - aplăudau lei și cu dinții rânjiți, nu unu, ci o sută de mii de călăi ședeau pe scaunele catifelate ale teatrului. Creștinul și păgânul formau două societăți, în felul că primul era jertfa, secundul călăul. Păgânii ureau pe creștini cu ură excesivă, crâncenă, pentru că tiranii pururea uresc victimele lor și le calomniază. Dar aveau această ură și alt motiv.

Ținta finală a vieții la păgâni era viața libidinoasă, desfrâul, tot felul de delicii, creștinii însă preferău moartea, decât viața lor. Aceasta atitudine trezi în ei teribila ură față de creștini. Îi considerau ca „supra oameni” pentru abnegația lor. De aceea și chiar singura lor prezență era considerată de păgâni ca o mustrare, adresată lor. Să curgă sângele dar! . .

E cert, că în vremurile arhivechi inhumarea era uz. Nu-

ma, regele, a fost pus în pământ la un izvor de lângă un codru. Familia Corneliilor, încă a ținut vechiul obicei, înmormântându-se. Dictatorul Sylla a fost primul pe care l'au încinerat, l'au ars, și acest fel de anihilare a trupurilor omenești a devenit general, așa că și Tacit îl pomenește drept obicei roman . . .

Creștinii însă aveau oroare de ardere. Parte că și sf. Scriptură scrie: și te vei întoarce în pământ din care ai fost luat, și ca urmare a acestuia și jidovii, din cari ieșiră primii creștini, și ei se înmormântară în pământ: de altă parte, pentru că arderea semnează în oreșcareva chip, nimicirea completă.

Dacă n'ar fi osebit mormintele creștinilor de ale păgânilor, înstrăinarea dintre ei și diferența obiceiurilor la îngropare, comuniunea lor ar fi oprit-o credința.

E știut cu ce fanatică jaluzie păgânii își îngrijau monumentele sepulchrale - cinerariile, în cari se păstra cenușa morților lor. Fiecare familie își avea *mausoleul* său și faptul a fi îngropat între streini, era considerat ca curat dispreț. . .

Mai mult însă credința creștină interzicea imiscuirea mormintelor. Nu numai pentru divinele incheeturi de credință ale ei, ci și pentru faptul, că viața creștinilor era atât de sfântă, încât la dreptul se putea înspăimânta când le-ar fi venit în minte gândul, că ar putea fi înmormântați împreună cu desfrânații păgâni. Sf. Apostol Pavel, și el avertizează cu energie: „Nu vă înjuțați cu acelaș jug cu necredincioșii, căci ce are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce legătură are lumina cu întunericul?” Cor. II. 6. 14. Nu sufereau spre îngropare la ei nici trupurile ereticilor . . .

Așadară nu-s intinate catacombele de nici un corp păgân . . .

Păgânii separau pe cei bogați de cei săraci, la creștini însă bogatul și săracul erau așezați lângă olaltă, Păgânii amestecau osămintele săracilor, creștinii înse îngropau individual, să fi fost domn ori slugă.

Era mare fala Egiptului, având *cavernele* subterane și bogatul necropolis, și ar fi putut deștepta chiar și invidia ată-

rei națiuni, care întru toate vroia să fi mare și sub orice respect prima.

Atare era Roma. Nicăiri însă nu se menționează acest subteran oraș, de care puteau să fie și mândrii. Imposibil însă ca poporul să-și uite cimiteriile; ca tradiția să nu ajungă la cunoștința oratorilor, istoricilor, poeților; ca să nu o pomească baremi în treacăt . . .

Catacombele erau *locuri secrete*, ținând în vedere trei circumstanțe.

Întâi. Locurile de odihnă ale martirilor spionați până la moarte și în genere ale disprețuiților creștini, pentru bajocoriarea cărora păgânii aveau permanent o specială pasiune.

A doua. În timpul persecuțiilor aci se refugiau toți: simpli credincioși, preoți și episcopi.

A treia. De comun, serviciul divin se ținea în casa vreunui creștin mai înstărit, dar în vreme de răstribite se duceau cu toții în catacombe spre a celebra și asculta sfânta liturghie. Și erau atât de dese aceste zile de înfiorare, încât cuminecarea de peste corpurile martirilor efectui legea până în ziua de azi în vigoare, că adecă e interzis a celebra sfânta liturghie pe un altar, care n'ar avea moaște. Antemisele de pe altarele noastre românești au toate moaște de ale martirilor ori altor sfinți. Cum s'ar putea presupune, ca creștinii să-și fi încredințat acest triplu secret al lor păgânilor!

Dr. Zadori-Rusu

Sensualitatea este trufia cărnii, iar trufia este senzualitatea sufletului.

Sertillange.

Când cineva e gata să primească moartea, el e liber.

Sertillange.

Fericitul DON BOSCO.

„S. Vincent de Paul italian“.

Il sărbătorește Parisul.

În Mai 1883 veni în Paris un sărman preot de dincolo de Alpi. Era unul din bătrânii creați pentru lucru; eră așa de obosit că în tot timpul mersului, trebui să stea răzimat de brațul unui prieten. Și totuși — ce farmec ieșea din el? Marea capitală se entuziasmă imediat pentru dânsul.

Oamenii din lume îl urmau și-l căutau. Nenumărați, cu defecte trupești și suferințe sufletești de tot felul, îl înconjurau. Chiar și societatea blazată se îndreptă spre el, ziarele de tot felul i-au dedicat articole pline de laudă și de entuziasm. În tot locul unde vorbea: în Sf. Madeleine, Sf. Clotilde, în Sf. Sulpice, în Notre-Dame, bisericile erau ticsite de lume. Casa în care se adăpostise, suferia asaltări în fiecare oră. Fiecare voia să-l vadă, să vorbească cu el, — să-i ceară un sfat și să se aplece sub mâinile lui binecuvântate. De două ori se găsi *Victor Hugo*, cu ceilalți oameni în sala de așteptare, așteptând, cu răbdare, momentul oportun pentru a putea intra să se întrețină în convorbire serioasă cu omul lui Dumnezeu.

Cine era dar bătrânul, pe care chiar ușuratecul Paris îl saluta cu numele unui sfânt? Era Don Bosco, un simplu preot catolic, un mare prieten al muncitorilor, care de mai mult de 50 de ani trăia numai cu scopul, de a scoate tinerimea tuturor țărilor din mizerie, neștiință și vițuri. Mulțimea evlavioasă îl numi: „*Sfântul Vincențiu din secolul al nouăsprezecelea*“. Și în realitate, lauda era plină de adevăr.

El s'a născut în 16 August 1815, în Bechi, nu departe de Castelnovo, în nordul Italiei. Abia era de doi ani, când pierdu pe tatăl său. Mamă-sa, Margareta Bosco, era o femeie nobilă și evlavioasă a cărei viață și jertfe, fură împărțite cu acele ale fiilor ei.

Copiii ei fură crescuți în frica lui Dumnezeu și ura păcatului, în împlinirea conștiințioasă a datorințelor și în milă față de săraci

Un vis profetic.

Ioan, nu era încă de zece ani, când Dzeu într'un vis ce dură o noapte 'ntreagă, voi să-i explice intenția Sa. Visătorul se văzu în mijlocul unei cete de copii, cari sbierau, țipau, înjurau și se băteau. La început el voi să-i împace cu binele, apoi cu pumnii. Inșă o persoană misterioasă, se apropie de el și-i zice: „*Nu cu violența și cu bătaia îi vei câștiga, ci cu blândeța!*“ După aceea, băieții, cari se transformaseră în tot felul de animale selbatice, s'au transformat în niște mielușei blânzi, în vreme ce o voce dulce femeiască îi zise: „*Ia bățul ciobănesc și-i condu la pășune. Mai târziu vei înțelege, ce voiește să zică această vedenie*“.

Dimineața la dejun, Ioan povesti visul și fiecare îl tâlcui cum îl crezu mai potrivit. „Tu vei fi cu siguranță cioban de oi și capre, judecă fratele său Iosif înțeleptul. Antoniu, fratele lui vitreg, zise într'un ton dușmănos: „Sau se poate și căpitan de tâlhari“. „Ah, visurile sunt înșelătoare, zise bunica, nu te gândi mai departe la ele“. Margareta Bosco, aruncă o privire plină de iubire de mamă, asupra micului ei copil și murmură mișcată: „*Cine știe, dacă nu va fi odată un preot evlavios*“.

Buna creștină nu știu că spuse o profeție. In anii următori, vorbi el însuși despre dorința inimii sale. Simțurile și năzuințele sale, tindeau spre preoție. Mama Margareta, căută serios baza dorinței copilului, și înțelese într'o liniștită bucurie de mamă, programul: „Dacă o să am fericirea să devin preot, am să-mi închin toată viața mea copiilor. Eu voiesc să-i atrag la mine, să-i iubesc și să-i fac să mă iubească; apoi am să le dau învățături bune și să mă rog din toate puterile mele, pentru mântuirea sufletelor lor“.

Acesta era un semn sigur, al unei chemări extraordinare, care împinse pe copil, de a întrebuița orice prilej, pentru a aduce pe alții la adevărurile religiei.

Apostolat prin... scamatorie!

Cum Ioan Bosco era înzestrat cu o privire ageră și o dibăcie corporală rară și-a însușit dela dansatorii pe funie și dela scamatorii cari veniau și făceau reprezentații în sat, o mare parte din măie-

striile lor. Aceste exerciții corporale și jocuri pe funie, pe cari el le exercita cu o dibăcie vrednică de atenție, îi fură un minunat mijloc pentru apostolat. Prin ele, el atrase pe tineri și chiar pe cei mai în vârstă de primprejur.

Totdeauna jocul începea cu o rugăciune și, cum el poseda o memorie de neîntrecut, nu arareori, le repeta toată predica din Duminica trecută sau o istorioară plină de învățături, pe care o citise în timpul cât își păștea mica sa turmă.

Când mamă-sa auzi toate aceste o duru inima. Ea era prea săracă, pentru a trimite pe micul ei Ioan la o școală mai înaltă. Și încă mai mult, chiar fratele său mai mare, Antoniu, s'a opus la aceasta.

„Nu-ți băga nasul mereu în cărți“, mormăia el, când Ioan, învăța după cină. Tu aparții lucrului de pe câmp, și nu să faci pe domnul“.

Toamna, când se isprăvise iucrul de pe câmp, Ioan avu voie să studieze la preotul din Nurialdo, puțină latină. În primăvara următoare, fratele Antoniu, îi lăsă oarele de dimineața pentru a studia. Când veni din nou iarna și era vorba de studii, isbucni o ceartă atât de neașteptată, că mama, care cu orice preț voia să sprijinească intențiunea cerului privitoare la copilul ei, îi zise : „*Du-te dela noi.* Ia-ți catrafusele și du-te undeva în apropiere, de-ți caută de lucru. Cu voie bună, pe lângă ocupațiile tale, o să ai și atât timp liber, cât îți trebuie pentru studii!“ Număra 13 ani, când într'o dimineață rece de Februarie, plecă dela casa și sânul mamei sale, cu un pachetel mic, care conținea câteva hăinuțe și niște cărți.

Următorii șase ani au fost foarte schimbători : dela păzitor de vite la ucenic de croitor, apoi ca ajutor de învățător la latină și în urmă ca și cofetar — Schimbări destule și prea multe. Cu toate acestea, talentul său îi fu de ajuns în acest timp scurt pentru a-și termina studiile pregătitoare la seminar. În vârstă de 20 de ani, intră în seminarul preoților din Chieri.

Preot însuflețit.

Un moment a stat la îndoială să se facă preot de mir sau călugăr. Când el întrebă pe mamă-sa despre aceasta, ea îi spuse serios : „Eu nu aștept dela tine nimic. Saracă m'am născut, săracă

voiesc să trăiesc și să mor. Dacă voiești să fii preot în lume și să te faci bogat, să fii sigur că n'am să-mi pun piciorul peste pragul tău". Ea fu și aceea, care în ziua primei lui liturghii îi zise: "Acuma fiul meu ești preot! *Gândește-te!* „Cine începe să citească liturghii, acela începe să sufere. Poate tu nu observi aceasta acum, însă vei vedea în scurt timp, că am avut dreptate".

La ieșirea din seminar, mai multe locuri fură oferite noilor preoți. Dar Bosco nu voi să decidă singur. Ceru sfat dela fericitul *Iosif Cafasso*, pe care îl considera, încă de pe atunci, conducătorul său spiritual și de-a cărui sfat, el ascultă până la moartea acestuia, în 1860. Astfel el nu ocupă nici un post din cele oferite, ci întră în convicțul Sf. Francisc de Assisi, unde preoții tineri se pregăteau penru cariera lor apostolică, sub conducerea unor profesori distinși și a unor studii adânci de morală.

Păstorul cel bun.

Pe lângă studii, Don Bosco se consacră imediat la tot felul de opere: Studiu de catehism, vizitarea bolnavilor în spitale, a prizonierilor, și a morboșilor, prin locurile lor pline de mizerie. Orașul *Turin*, unde merse el, era pe atunci pe o cale de înflorire puternică și începuse deja să se descompună moralicește ca și toate orașele mai moderne. În primele luni ale activității sale apostolice, i se ivi o mizerie, pe care nici nu o visase. În spitale el văzu săraci și făpturi pipernicite, mâncate de boli scârboase; în închisori, împreună cu mizerabilii mișei, erau și copii numai pe jumătate crescuți, mai mult slabi decât ruinați, cari învățaseră lucruri păcătoase, pe cari încă nu le cunoscuseră.

În mansarde, Don Bosco găsi familii înghesuite în locuri strâmte și copii foarte înapoiați în ceea ce privește moravurile. Prin străzi și prin piețe găsi tineri cari au venit să lucreze la zidirea caselor și cari nu și-au putut găsi un adăpost cum se cade. Totdeauna și pretutindeni tinerimea a fost jertfă unei societăți rău organizate și a unei lumi întăritate și pline de interese. Aici o rază de lumină, pătrunse'n sufletul lui Don Bosco și deșteptă în el visul din tinerețe și ceea ce înseamna acel vis: păstor oilor pierdute. Da, aceasta era chemarea lui. El se întrebă cum să aranjeze și cu ce să înceapă. Răspunsul veni imediat.

Prima piatră a clădirii Saleziane (1841).

În dimineața zilei de 8 Decembrie 1841, Don Bosco se duse în biserică „sf. Francisc de Assisi” să citească o liturghie. În timp ce se îmbrăca în sacristie, auzi în apropiere o convorbire. Întoarse capul și văzu cum sacristanul scutura pe un tânăr și-l trata ca pe un cerșitor și ca pe unul *ce nu e bun de nimic*. „Dacă tu nu poți să ajuți la o sf. liturghie, atunci cară-te”, zise mânios sfântul aruncându-l brutal afară pe băiatul speriat. Don Bosco fu de altă părere și porunci să-l cheme pe băiat înapoi.

- „Nu fi fricos”, îi zise el prietenește, „cum te numești?”
- „Bartolomeus Garelli”.
- „De unde ești?”
- „Din Asti”.
- „Ai tu părinți?”
- „Nu, au murit amândoi”.
- „Câți ani ai?”
- „Șasesprezece”
- „Știi scrie și ceti?”
- „Nu știu absolut nimic”.
- „Cel puțin știi rugăcunile?”
- „Nu știu nimic”.

Don Bosco îi spuse, că poate veni în biserică parohială, să cerceteze orele de catehism, Bartolomeus însă se împotrivi: ar fi rușine pentru el, în vârsta lui să stea între pitici și să fie de răs pentru neștiința lui. „Dacă”, zise Don Bosco, „te învoiești, am să-ți dau însu-mi lecții în particular”.

Băiatul se învoi și în acea seară, primi prima lecție.

În momentul, când Don Bosco, a învățat pe primul său școlar să facă semnul sf. Cruci, se născu *ordinul salezian*.

Acest tânăr cerșitor, fu primul născut într'un neam mare, a cărui tată fu ciobanul și profetul de acum zece ani din Bechi.

I. C.

BULETIN LITERAR.

Memoriile lui Bülow.

Cancelarul Bülow, disgrațiatul Kaiserului Wilhelm și-a scris memoriile. Nimic mai natural de cât tonul care le domină dela început până la sfârșit și amărăciunea pe care o tradează un Bülow în față cu personagiile sinistre cari au dus de răpă imperiul german și cari l-au neglijat pe acest încercat sfătuitor și „abil” diplomat al politicei prusiace.

Dar Conte de Saint-Aulaire o spune deschis în ziarul „Figaro” că Bülow știe să și mintă. L'a prins de câteva ori în flagrant delict de pervertire a adevărului. Prin urmare memoriile lui au doar valoarea unei cărți pe care o cetesti cu interes și personagiile căreia privindu-le din punctul de vedere alui Bülow le detești împreună cu autorul. Nimic mai mult zice contele Saint-Aulaire.

Eu le-am citit aceste memorii și dacă nici nu m'am atașat concluziilor lui Bülow totuși i-am dat dreptate atunci când din mici scene, întâmplări, romane și intrigi se evidențiază figura lugubră a fostului Kaiser și a curtenilor lui.

Așa a trebuit să fie Kaiserul!

Dar iată că-mi fu dat să citesc și o altă apreciere a acestor memorii. Dl Iose Vincent în ziarul „La Croix” mai domol și aplicat să caute partea frumoasă și bună din amintirile lui Bülow găsește că acesta a fost destul de sincer, destul de just pentru un german care este în acelaș timp diplomat, istoric și psiholog.

Chiar dacă pe alocurea cancelarul Bülow a susținut aprecieri greșite la adresa Franței a fost totuș destul de respicat atunci când trebuiau recunoscute aberațiile și îndrăselile Germaniei.

Severitatea desavuării sale atunci când e vorba de ultimatul adresat Serbiei, de izolarea teritorului belgian, de secundarea Austriei în brutalitățile ei imprudente ne face să-l respectăm, mai mult de cât o face contele de Saint-Aulaire.

Positiv, practic cu toate că îi lipsea cinismul necesar fiecărui diplomat german, Bülow așa cum a fost, a lăsat adeseori să intervină în politica externă germană un suflu de corectitate, ba chiar de morală.

Bismarkian în croia vederilor sale, om de veche școală politică era fatal ca să nu fie dintre aceia cari să-i poată slugi lui Wilhelm II.

Cu toate aceste Bülow era lipsit de sentimente în politică. Calculul lui pornea și se oprea la interesele naționale. Nici odată de altfel Germanii nu au avut combinații de viitor național alături de cari să se poată desvolta vitalitatea unui alt popor. Memoriile lui Bülow nici nu spun altceva.

El acuză brutal pe aceia cari în mersul ei spre stăpânirea lumii au târât Germania în abisul unui război fatal.

Războiul era necesar dar Bülow l'a voit altfel pregătit, mai ales în partea diplomatică.

Memoriile lui Bülow și cartea lui Sieburg sunt două extreme. Dar spre care dintre acestea gravitează judecata germană a vremurilor nouă? Hitler are cuvântul!

I. S.

Gott in Frankreich.

Di Friederic Sieburg corespondent la Gazetele de Frankfurt a publicat o carte malițioasă și tendențioasă reușindu-i astfel să ajungă în centrul preocupărilor intelectuale din cele două țări vecine și vecinic dușmane.

Traducătorul francez nu a redat ideia pe care o urmărea Sieburg cât și-a intitulat cartea Gott in Frankreich. Gott in Frankreich vrea să spună „Comme Dieu en France” (comme un coq en pâte) și nu „Dieu est-il français?”

E plin de răutate acest titlu. El tradează o invidie primitivă care să extinde numai asupra binelui fizic, asupra vieții ușoare pe care o trăesc francezii în comparație cu germanii urșuzi.

Și Sieburg continuă astfel: Ioana d'Arc nu e o sfântă, ea nu are un mister al ei. Misterul în cadrele căruia acestei fete i-a reușit să se beatizeze este o mistică națională, este principiul de unificare dela începuturile statului francez. „Ioana d'Arc este mai de grabă o „galicană“ care apărându-și patria spunea că-l apără pe Dzeu.

Această filosofie este identică cu un dinamism care pretextând o transformare creatoare recurge la energiile materiei (venerate cași elementele profunde ale vieții) pentru a delătura obstacole și a prăbuși ideologii.

Și fiindcă pentru moment de fapt ideologia franceză pare și este conservatoare în sensul unei reveniri (politica franceză deasemenia este obligată să lupte pentru menținerea statu-quo-ului actual) dl Sieburg găsește că Franța este un static „care se atașează rânduiei de ieri“, „perfectiuni închise și culturii retrograde“. Ea este împietrită într'un ideal de mici burghezi, cu tradiție, obiceiuri și nizuinți mărunte,

Aceasta Franță ne-a dat noțiunile unor „vechi formule“ ale barierelor naționale, minorităților naționale și tot ea este aceea care a buleversat echilibrul economic aruncând popoarele Europei în brațele șomajului și ale mizeriei.

Așa vorbit-a dl Sieburg. Din partea francezilor cine putea să-i răspundă mai bine dacă nu Henri Massis, marele apărător al Occidentului.

Aceasta luptă este în toi. Invectivele se aruncă încă. Cu siguranță dl Sieburg va cădea învins. De altfel ce-i pasă lui? Cartea s'a vândut și beneficiul și l-a realizat.

I. S.

Fericirea este a aceluia care poate să facă pe alții fericiți.

Delille

*

Fii stăpânul voinței tale și sclavul conștiinței.

Marc-Aureliu.

GALERIA VECHILOR CĂRTURARI ȘI
LITERATORI ROMĂNI.

Alexandru Papiu-Ilarian.

Al. Papiu-Ilarian este unul dintre cei mai cunoscuți bărbați al națiunii noastre; a fost un mare apărător al dreptului poporului român, și ca istoric și-a câștigat un nume însemnat în istoria literaturii noastre.

S'a născut la 27 Septembrie 1828 în Comuna Bezded ¹⁾ din Comitatul Solnocului. Tată său fu preot cu distinse cunoștințe filozofice și teologice și de un rar patriotism, numit Ioan, care la 1848 și-a încins sabia și și-a sacrificat viața pentru națiunea română, fiind omorât mișelește de către insurgenții magiari în 1848. Mama sa era fiica preotului Hodoș din familie distinsă din Comuna Berghina de Mureș, o femeie de o rară virtute morală și de un foarte mare curaj patriotic.

Papiu a studiat la gimnaziul din Târgul-Mureș; după aceea a mers la Blaj un an la filozofie, iar al doilea an de filozofie la Cluj.

La 1847 a absolvit dreptul la Cluj; iar istoria națională și marea iubire de neam le învață dela Șincai și Petru Maior și dela tatăl său.

În anii 1845-1847 fiind student în Cluj, redactă o foaie literară românească numită „Zorile“ care a contribuit mult la deșteptarea spiritului național în tinerețe și la pregătirea ei pentru evenimentele ce au urmat în 1848.

La începutul anului 1848 fu numit practicant la Curtea-de-Apel din Târgul Mureș, unde se aflau Avram Iancu, V. L. Pop, Buteanu și alții. La 3/15 Mai 1848 fu ales în comitetul național, care s'a ținut la Blaj pe Câmpul Libertății, iar în Octombrie 1848 fu ales secretar și arhivar în comitetul de pacificare cu reședința în Sibii, El cutreeră țara cu mai mulți alți studenți, îndemnând poporul să meargă la adunarea dela 3/15 Mai, iar Ungurii, spre a împiedeca, amenințau poporul și

¹⁾ Căreia i s'a dat numele de „Papiu Ilarian“.

la urmă rupeau podurile de peste râuri, ca să nu se poată trece.

Dela 1850 și până la 1854, Papiu-Ilarian își continuă studiile juridice la Viena, și la Padua le termină împreună cu Simion Bărnăuț, luând titlul de doctor în drept. La 1855 reîntorcându-se din Italia, practică avocatura la un avocat din Viena, când în 1856 fu chemat de Principele Ghica al Moldovei, ca profesor la facultatea de drept din Iași unde predă dreptul penal, statistica și dreptul roman; această facultate fusese înființată la 1851. La 1860 fu numit avocat al Statului în Moldova; iar la 1861, înființându-se Curtea de Casație din București, fu numit procuror și sub ministeriatul lui M. Cogălniceanu fu câțva timp ministru de justiție.

De aci încolo, rămase ca avocat în București, iar la 1868 fu ales membru al Academiei Române, cu care ocaziune ținu discursul de recepție „Viața și operele lui G. Șincai”. - Lui Papiu Ilarian i se datorește înființarea societății „Transilvania” în București, la care președinte și zelos conducător a fost până la 1873, când s'a bolnăvit de paralizie cerebrală, în urma unei încordate activități, închinată binelui public și idealului național; fu dus de bunii lui amici la senatoriul din Döbling lângă Viena, iar în urmă fu dus la Sibiu, unde muri la 23 Octombrie 1877 și înmormântat în Cimitirul Bisericei Greco-Catolice din Sibiu.

Mormântul este împodobit cu un frumos monument de marmoră, ridicat de *Academia Română*. Monumentul are în vârf bustul marelui bărbat, și următoarea inscripție:

Alexandru Papiu Ilarian

născut în Budiu Trans. 27 Sept. 1828.

Doctor în legi. Profesor. Iurisconsult. Ministru Just. Proc. Gen. Membru societ. Acad. Rom. Mort în Sibiu 11/23 Oct. 1877.

Pe dos:

Pentru meritele literare Academia Română i-a pus acest monument.

Ilarian a fost un mare naționalist, un caracter de o tărie rară și foarte generos susținător al tinereții studioase, pe care

o ajută cu sfaturile sale înțelepte și foarte de multe ori cu bani. Papiu da o mare importanță independenței naționale a românilor ardeleni, el a fost care a sugerat ideea lui Cuza Vodă, fiind de părere, ca românii din dieta Transilvaniei să nu trimeată reprezentanți în Camera centrală din Viena. În memoriul pe care el l-a adresat la 1860 lui Cuza, în care îi arăta calea, pe care ar putea deveni executorul fericit al planului marelui Mihai Viteazul: că fără Transilvania, Principatele Române nu au viitor; numai unirea cu Transilvania ar pune fundamentul vieții vecinice a României. Papiu Ilarian a lăsat o amintire scumpă tuturor și un nume neperilor în istoria noastră politică și literară.

Cele mai importante din scrierile lui sunt:

1) *Istoria Românilor din Dacia superioară*, două volume, Viena 1851-1852; în volumul al doilea sunt cuprinse evenimentele din 1848 până la 15 Mai.

2) *Independența constituțională a Transilvaniei*. 1861. Această lucrare era făcută pentru lămurirea opiniei publice a românilor și a întregii Europe civilizate. Cartea s'a tradus în limba franceză în două ediții, în limba germană și italiană, și răspândită în mii de exemplare în țările din apus, unde a adus reale servicii cauzei naționale a românilor ardeleni și a contribuit mult la succesele lor politice din 1863 și 1864. Traducerea italiană a fost făcută de marele filo-român Cavalerul Vegezzi Ruscala din Turino, cu care Papiu legase prietenie cât a stat el în Italia.

3) *Tezaur de monumente istorice*, în trei volume, București 1862-1865.

4) *Responsabilitatea ministerială*, București 1866; discurs la deschiderea anului judecătoresc, arătând nevoia d'a se vota o lege în care să se stabilească normele după care să se aplice principiul stabilit de constituție în această privință.

5) *Viața și operele lui Șincai*. București 1870.

6) *Scrisoarea adresată lui Cuza despre Idealul național al Românilor*.

Afară de acestea a mai publicat mai multe broșuri ocazionale și foarte multe articole prin ziare.

A avut o mare bibliotecă, poate cea mai avută în colecțiuni vechi și noi de cea mai mare importanță și cu foarte mari rarități în diferite limbi, cum și mai multe manuscrise ce le adunase de prin multe biblioteci și arhive streine, din Berlin, Italia și Viena prin anii 1859- 1860.

În privința „*Tezaurului de monumente istorice pentru România*“, putem zice că, această operă este un izvor neprețuit pentru aceia cari vor voi să scrie o istorie completă a națiunii noastre.

Alexandru Papiu Ilarian a fost cel mai tânăr dintre marii conducători ai românilor ardeleni în 1848; a fost cel mai mare istoric a revoluțiunii ardelenene din 1848; cel dintâi profesor al facultății de drept din Iași; unul dintre cei principali colaboratori ai unirei principatelor Muntenia și Moldova, un neobosit cercetător al istoriei naționale și descoperitorul în arhivele Germaniei, al unora dintre cele mai importante documente ale istoriei lui Mihai Viteazul. ¹⁾

În pădurea de brazi a Băilor Văcele, în 27 Aug. 1928.

Dr. Em. Elefterescu.

¹⁾ Dumineca în 23 Septembrie 1928 s'a comemorat centenarul lui Papiu Ilarian, odată cu sfințirea noii Biserice unite din comuna sa natală ce poartă azi numele marelui român, tribunul din 1848 și aprig luptător pentru dobândirea libertății și drepturile poporului român din Ardeal.

Forța supremă sălășluște în voință, în gândire și în energia morală.

Boutroux.

*

În spatele faptei este energia, a energiei legea, dincolo de lege planul, deasupra planului arhitectul, și arhitectul este Dumnezeu.

Sertillanges.

Psalm.

O, bunu e Tată ce'mpaci elemente contrarii,
 Tu singur mai poți.
 Din mlaștină scoate un suflet spre-a tale fruntarii.

Tu cele mai mici rătăcirii mi le vezi
 Cum surpă din turnul clădirii spre Tine.
 Dar stai lângă mine și lespezi așezi,
 Zidești ce se strică și lucrul tău aperi.
 Din somnu-mi de piatră, viața tu scaperi,
 Preschimbi desnădejdiile mele'n credinți,
 Și'n stânci șovăiala molaticei inimi.

Birue, Doamne, duhul cel rău,
 Ară, cu plugul durerii ce tae,
 Brazda uscată a inimii mele,
 Iar pietrile grele din cugetul meu
 — Pustia cea arsă și fără de rouă, -
 Prefă-le în muguri, altoi vieții nouă!
 Preschimbă în roade și coapte și dulci
 Lâncezelile mele!

Dar iată! Un tunet Te-aduce'nsfârșit!
 Cuvântul, porunca în cer'și-a rostit:
 Arhangeli cu spede de flacări cutreeră'n aer,
 Un fulger a rupt și-a zdrobit
 Stăvilarele ploai de lacrimi!
 Tresaltă de cântecul luptei armata'nvierii,
 Câmpia dorințelor sfinte crăpată de seceta stearpă,
 Bea lacom urgia de ploae, căci Tu ești isvorul puterii:
 Când nouri de cremene apocaliptici se'ncaer,
 Tu scoți cataracte de apă, din foc, și focul din apă!

Doar gândul vrăjmaș, stejar în furtună s'endoea,
 Se luptă, troznește, învins nu se dă,
 Așteaptă să fie trăznit!

Un fulger, - și trăznetul cade . . .
 Fii bine venit!

E mila Ta, Doamne, ce arde
 Copacului putregăit
 Cuibare de vipere'n scorburi; .
 Fii, trăznete, bine venit!

D. Nanu.

Ță-mi fulgere.

Un fulger, Dumnezeuul meu, un fulger
 Să-mi lămurească bezna blestemată!
 Prin noaptea grea izbit de pietre sânger
 Și nu-mi mai văd cărarea căutată.

Orbiții ochi zadarnic casc, zadarnic!
 Se'nghesuie pustiul în lumine.
 Ță-mi fulgere să-i ardă'n foc năpraznic
 Cărarea lumurind-o către Tine!

Ță-mi fulgere; din creștetu-mi noptatic
 Gonește bezna ce-o credeam silințiar
 Deschide iar sub pasul singuratic
 Cărarea către veșnica grădină . . .

Un fulger a'nflorit ca o beteală,
 Prin întúneric calea mi-o arată,
 Alerg nebun cuprins de amețeală
 Dar focul s'a topit și deodată,

Din patru părți vin urlete de fiară
 În bezna ce se surpă peste mine.
 Prin răgălii se'ncurcă pașii iară
 Orbecăind prin mlaștini. Către cine?

Lyan Soare.

Cărți și Reviste.

De ale noastre!

Totdeauna ne-am făcut o plăcută datorință să mulțumim direct criticilor binevoitori (când i-am putut cunoaște) cari, de trei ani încoace, au scris dări de seamă despre revista noastră.

De data asta vrem să publicăm, pentru cititori nostri, cel puțin trei ecouri mai recente despre revista pe care o sprijinesc cu atâta fidelitate, găsindu-ne și noi abonați.

Trei ecouri cel puțin pe care le alegem intenționat din cele trei mai însemnate centre din patria noastră: București, Iași și Cluj.

* * *

Din București.

...Revista documentară, culturală, socială și mai ales religioasă „*Observatorul*„ din Beiuș. Micul târgușor de pe malul Crișului Negru e unul din cele mai vechi centre școlare și bisericești ale fraților noștri de peste Carpați. Acum trei ani se sărbătorise centenarul liceului Samuil Vulcan de acolo.

Nu de multă vreme a adus episcopia unită a Orăzii, în această a doua reședință a ei, ordinul călugăresc al asomptioniștilor augustinieni! Credincioși programului lor, cuvioșii părinți au inițiat tipărirea acestei reviste cu titlul și program așa de modest. Grație abilității și legăturilor frumoase ce posedă, ei au izbușit să ridice număr după număr nivelul acestei reviste. Am arătat în anul trecut ce bogat, variat, și interesant, frumos ilustrat și în toate privințele vrednic de remarcat a fost numărul închinat Sf.-lui Augustin cu prilejul centenarului al 15-lea al morții sale.

No. 9-10 (Ian. - Febr. 1931) încă e vrednic de toată atențiunea cititorului. Intr'un timp de văicăreală și tânguire generală, editorialul acestei reviste creștine vine să ne spună că nu este altă bucurie statornică decât „bucuria adevărului, și adevărul bucuriei, isvorul și oceanul bucuriilor„, adică raiul, precum spunea fericitul patriarh al acestor cuvioși călugări, Sf. Augustin. Tot atât de interesante sunt articolele „Eroii lui Carlyle„, „Un umanist sfânt„ (Sf. Francisc de Sales),

„Educația intelectuală,, „Inițiație în filosofie,, „Episcopul Prohászka, scriitorul Szabó Dezső și românitatea,, „O carte și o poezie,, etc. Un frumos articol despre celibatul creștinesc și căsătorie care ar merita să fie reprodus, dacă spațiul nu ne-ar fi măsurat.

Ioan Cepariu.

„Dreptatea, București, a. V No. 1042 din 28 Martie 1931 pag. 1

* * *

Din Iași.

„Observatorul“ revista documentară, culturală, socială, religioasă. Red. și Adm. Beius, Jud. Bihor. Abonamentul 200 lei pe an

Avem înaintea ochilor numărul 1 al anului al 4-lea din Aprilie 1931 cu un bogat cuprins. Ne oprim însă asupra celor două articole de fond: „Ciurma bântuo“ (presa) și „Adâncirea vieții religioase“.

În primul articol se aseamănă presa rea cu noul gaz asfixiant, care în scurtă vreme umple trupul omului de răni asemănătoare leprei, moaie oasele și-l omoară.

Tot așa se petrece și cu scrierile rele sub orice formă. Ele atacă mințile și inimile, școlile și familiile, atât ale bogaților cât și ale săracilor, din orașe și de prin sate.

În fața acestei primejdii, care atacă în locul întâi viața sufletească a tineretului trebuie, să ne apărăm prin răspândirea sistematică a presei bune creștinești, naționale. Și fiindcă acum ziarele și revistele ușuratice caută să facă aceasta distrugere, tot pe această cale trebuie să luptăm și noi.

D-l Avocat Dr. Alex. Fântânar scrie în articolul „Adâncirea vieții religioase“ lucruri foarte vrednice de luat aminte. Ele izvoresc din o inimă inflăcărată de laic, care înțelege glasul timpului.

El vede greutatea pe care și-a luat-o Agrul în programul său, prin aceea că mai trebuie muncit mult ca credința să pătrundă tot mai adânc înimile tuturor.

Ca Agrul să reușească în ducerea la împlinire a programului său, autorul articolului propune ca Agrul 1) să organizeze *exerciții spirituale pentru credincioși laici* și anume în centrele episcopoești; 2) să organizeze *cursuri de apóstolat laic*, ca pregătire pentru Acțiunea catolică; 3) acești apóstoli laici să conlucreze în diferite

centre cu preoții la misiunile populare. Vorba lor, răspunzând cu o vieță creștinească exemplară, va fi foarte prețuită de popor.

Apelează la vieța și sprijinul Sfintei Tereza, ca această adâncire a vieții sufletești prin Agru să reușească cât mai bine.

Și celelalte articole din acest număr merită atențiunea noastră, așa că „*Observatorul*” ajută mult la întărirea convingerilor religioase în cetitori săi.

Recomandăm această revistă intelectualilor.

Sentinela. Iași 1 Mai 1931.

* * *

Din Cluj

...La granița de Vest a țării, în cetatea culturală a marelui citor Samuil Vulcan, la Beiuș, apare de trei ani cu însemnate jertfe morale și materiale revistă documentară, culturală și mai ales religioasă „*Observatorul*”. Am remarcat strălucitul număr închinat în anul trecut de această revistă amintirii Sf. Augustin, care n'a fost numai un mare episcop, un erudit, un filosof, un artist, ci și un întemeietor de ordin, un patriarh în sensul b'lic, cași Avram, al cărui nume a fost schimbat din „părintele înălțimii” în acela de „părintele mulțimii”.

Prin înțeleptele sale povețe Sf. Augustin a devenit și el părintele unei mulțimi imense de urmași. Acești urmași ai săi scot revista dela Beiuș cu cuprins așa de atrăgător. Editorialul revistei arată nevoia bucuriei duhovnicești în Domnul, care e buria adevărului și adevărul bucuriei. Vrednice de atenție sunt și „Eroii lui Carlyle”, „Un umanist Sfânt” (Sf. Francisc de Sales), „Educația intelectuală”, „Inițiație în filosofie” „O carte și o poezie” etc. Poezia aceasta e o frumoasă traducere după preotul ungar Mécs datorită pr. Dăianu. D. Nanu, subtilul poet filosofic, publică două poezii originale de rară frumseță.

Lector.

Patria 10 Martie 1931.

